

Varpas išeina kas mėnuo.
Parsisiųdinamoji metų
prekė:
Rusijoje (kuvertuose) 5 rub.
Prūsiose (Vokietijoje)
ir Austrijoje 4 mk.
Amerikoj ir kitur . . 5 mk.

VARPAS

Atskiro numerio prekė
20 kapeikų.

Appgarsinimai priimami
Varpe po 10 kap.
už eilutę arba jos vietą.

politikos, literatūros ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Karė.

„Niechże więc rośnie dzieło zniszczenia zewnętrznego i toruje drogę odrodzeniu wewnętrznemu. A my bądzmy przygotowani, by na gruzach nowe zaszcześcić formy życia“ . . .

(„Krytyka“ Nr. 3, —04.)

Dabartinė karė — tai stačia pasekmė tos biaurios, šlykščios politikos, kurią tiek metų jau veda caro valdžia Rytų Azijoje.

Tą politiką peikė ne tik caro valdžios priešininkai, bet ir patįs protingesni jos šalininkai, — kritikavo ją ir išrodinėjo blogas jos puses. Ji nesiklausė tų kritikos balsų ir varė savo politiką tolyn. Bet suklupo . . . ir dabar jau pradeda rinkti tos savo politikos vaisius.

Jeigu Japonija dar gali pasiteisinti, jog naujos prekyvietės ir nauji žemės plotai būtinai jai reikalingi, nes tai yra jos buities klausimai, ir jeigu ji gali dar pridurti, jog prieš atsibraujančias Rytų Azijos spėkas ji privalo apsisergėti, tai nieko panašaus negali privesti savo politikai R. Azijoje pateisinti caro valdžia.

Rusijos pramonė dar nepakilo taip, kad ji galėtų jau reikalauti naujų prekyviečių. Savų prekyviečių pakaks jai dar labai ilgai laikui. Žemės taipgi turi pakaktinai ir vietos ankštumu negreit teprisieis Rusijai skūsties. O jei dar prie to viso pridėsime tą neapsakomą vargą, kurį Rusijos minios kenčia, tą tamsybę ir prietarus, kuriuose jos skęsta, neskaitant jau kitų sopolų, kurie dar sunkiaus prislėgę kankina jas, tai suprasime, jog jieskoti kažko tolimoj Azijoje ir ten kimšti suplėstus iš žmonių pinigų yra mažų - mažiaušiai — nežmoniška.

Bet caro valdžia nuosekliai varė ir varo užgrobiąją politiką. Valdomųjų šalių gerovė terūpi jai tiek, kiek jos (valdžios) pačios interesai to tereikalauja. Ir ji tą politiką varys, kolei nebus priversta nuo jos atsiskirti, arba, stačiau pasakius, kolei nežus ji pati.

Visa kaltybė, kuri krinta už karę ir jos aukas, krinta ant caro valdžios. Jai tereikėjo tik pasirašyti, jog Mandžurija priguli

Kynams — ir nebūtų buvus karės. Ji to nepadarė: ji bevelijo karę.

Caro valdžia, susidūrusi savo užgrobiamojo politikoj su taip mažute ir „menkute“ jos akyse Japonija, bevelijo karę, negu priimti pastatytus jai reikalavimus, nors prie jos, kaip pasirodė, nebuvo visai nė prisirengusi; ji bevelijo karę, nes atrado už reikalinga palaikyti savo „prestizą“ kitų viešpatysčių akyse tolimesnei savo despotiškai politikai; ji bevelijo karę, nes jos garsu tarėsi galėsianti nustelbti prislėgtųjų žmonių dejavimus, sukelti juose „patrijotizmą“ ir atkreipti bent kurį laiką jų atydą nuo tų prispaudimų, žudymų ir persekiojimo visų ir viso, kas tik atsiranda prakilnesnio ir doresnio . . .

Caro valdžia pradėjo karę, nors iš kalno turėjo žinoti, jog nieko nelaimės ir greičiaus bus priversta priimti tą patį reikalavimą, kuris jai buvo Japonijos pastatytas dar prieš karę. Reikia atsiminti, jog Rytų Azijoje turi savo reikalus ne tik caro valdžia su Japonija, bet ir kitos kapitalistiškosios viešpatystės, kurios nė vienai, nė antrai neleis ko-nors pasiglemžti be jų žinios ir sutikimo. O kadangi Mandžurijos pasisavinimas stačiai grūmotų kitų viešpatysčių reikalams R. Azijoje, todėl stipriai reikia abejoti, ar caro valdžiai, ir karę laimėjus, pasiseks ją paglemžti. Ir toks sprendimas turi savo pamatą. Jau ką-tik karei prasidėjus, Suvienytosios Amerikos Valstijos kreipėsi į kitas viešpatystes, tarp jų ir į caro valdžią, su raštu, proponuodamos apreikšti, jog nė per karę, nė po karės Kynų imperija nebus pakrutinta, t. y. Mandžurija pasilikis Kynų rankose. Ir visos viešpatystės tuoj išreiškė savo sutikimą, tik viena caro valdžia piktai susivypė . . .

Prastesniame padėjime vargu kuomet bėra buvusi caro valdžia. Šią karę pradėdama, ji padarė, kad ir nenorėdama, dar vieną žingsnį tolyn prie savo galo. Jei ir taip nebeilgas jau buvo caro valdžios gyvenimas, tai šia kare jis taps dar labiau sutrumpintas. Caro valdžios galas jau nebe už kalnų.

. . . Bet čia prisieina tą „galą“ paaiškinti. Nuomonės šitame dalyke skirstosi: vieni per daug šviesiai žiūri į tą „galą“, kiti gi vėl —

perdaug jau tamsiai. Kaip vieni, taip ir antri sprendimai yra, mano nuomone, negerai ir iš dalies kenkia, nes apšviečia dalykų stovį visai neteisinga šviesa. Be jokios abejonės, šita karė labai prisidės prie galutinio carizmo puolimo, bet ar tai įvyks taip greitai, kaip daugumas išikarščiavusiųjų optimistų sprendžia, reikia stipriai abejoti.

Nors gerai žinoma, jog caro valdžia savo darbais kas kartą greičiau nustoja žmonėse įsitikėjimo; jog ji jau yra arti bankruto; jog pamatas iš-po kojų kas kartą vis stipriau jai smunka, — o vienok, nežiūrint to viso, ji vis-tik atranda dar šalininkų ir pagelbininkų ne tik pačioj Rusijoje, bet ir užsieniuose, ypačiai tarp Europos reakcionistų ir kapitalistų, kuriems vistiek su kuo susidėti, by tik būtų užtikrintas didesnis pelnas. Negana to, paskutiniųjų rūpesčių ir dėka carizmas atranda dar paramą ir pas tam tikras kapitalistiškųjų viešpatysčių valdžias, kadangi kapitalas, kaip visiems žinoma, tebevaldo dar viską — ir kiekviena valdžia kreipia savo politiką ton pusėn, kurią nurodo kapitalistai-valdovai.

Dabartinėje karėje visos užinteresuotosios kapitalistiškos viešpatystės R. Azijos pasidalijusios yra į dvi priešingi pusi: Prancūzija, Vokietija ir Belgija simpatizuoja Rusijai, kadangi tos šalys labiau yra surištos materialiai su Rusija, negu su Japonija — ir tų šalių kapitalistai, be abejonės, neatsisakys ir toliau remti caro valdžią apskritai, o šitoj karėje ypačiai, nes perdaug jau yra surišti su ja piniginiiais reikalais. Japonijai gi simpatizuoja, taip-pat dėlei savo interesų, Suvienytosios Amerikos Valstijos ir Anglija, kuri dar prie to viso yra caro valdžios priešininku Indijų politikoj.

Vienok pervienpusiškai spėjstume manydami, jog Anglija visiškai prijaucia Japonijai. Čia reikia atsiminti, jog jei, iš vienos pusės, visos Vakarų Europos viešpatystės, dėlei savo interesų, skirstosi Rytų Azijos politikoj į dvi pusi, tai, iš antros pusės, riša visą kapitalistiškąją Vakarų Europą ir jungia ją vienon mason prieš Japoniją vienas labai svarbus punktas — t. v. „geltonasis pavojus“, baimė augančio azijinio kapitalizmo, kurio stipriausiu atstovu dabar yra Japonija. Tas „geltonasis pavojus“ dar labiau spiria dabar Prancūziją, Vokietiją ir Belgiją prilaikyti kad ir caro valdžios pusę prieš Japoniją, nes tokiu būdu joms lengviaus yra smelkti negeistino sau kapitalizmo ūgį, — ir tas-pat „geltonasis pavojus“ sulauko teipgi Angliją nuo gyvesnės akcijos dabartinėje karėje Japonijos naudon.

Kur-kas drąsiaus palaiko Japonijos pusę karėje su Rusija Suvienytosios Am. Valstijos,

nes tai yra jų tikras interesas: jos vienkart su Japonija smaugia bendrą savo priešininką — Europos kapitalizmą. Imperijalistiškosios Suvienyt. Am. Valstijų politikos tikslas, kaip žinoma, reikalauja įgyti viršenybę Didžiamjame okeane, užlaikyti nepajudintus Kynus ir pasilpninti Europos įtekme juose — kolei nebus prakastas Panamo kanalas, kolei Amerikos laivynas nebus pasiekęs reikalaujamo didumo, kad galėtų jos užimti stipresnį padėjimą ir pradėti drąsesnę akciją. Ir todėl reikia tikėtis, jog Suv. Am. Valstijos stipriau ir drąsiau rems Japoniją šitoj karėje, negu Anglija.

Tokį maž-daug padėjimą užima užinteresuotosios šitoj karėje viešpatystės. Matome, kad jos yra pasidalijusios į dvi gana stipri pusi — ir todėl suprantama, kodėl taip netikri ir įtempti yra dabar visi jų santikiai.

Kokiu būdu gali pasibaigti ir pasibaigs šita karė, dabar dar, žinoma, ką-tik jai praisidėjus, nieko negalima pasakyti. Viena tik galima spręsti, jog ji prasitęs gana ilgai ir savo našta ir aukomis sunkiai prislėgs ir taip jau nuvarginsius gyventojus. Ar šėip ar taip vienok pasibaigs ir virs, — ir tai nemaža turi mus džiuginti — sveika neišeis iš tos karės, kurią ji pati užsimanė ir iššaukė, ir caro valdžia. Kad karė formališkai ir taptų laimėta, valdžia vienok neapsieis nesukėlusi, dėl jos, teisingos žmonių neapykantos prieš save — ir jos padėjimas taps dar silpnesnis. O dar didesnio valdžios nupuolimo žmonių akyse reikia tikėtis karei pralaimėjus. Ir dviejų nuomonių negali ir neprivalo būti: kas geidžia žmonių laisvės, tas turi geisti caro valdžiai viso, kas tik gali ištikti ją prasčiausio, — geisti net, kad šita karė su Japonija taptų pralaimėta: caro valdžiai pralaimėjus, mes laimėsime, nes keliais šūksniais vienkart pasijusime arčiau prie žengiamo tikslo.

Tik viena atsiminkime dabar, jei iš tikrų norime greičiau laisvi patapti, kad reikia darbo, kad geresnėms savo gyvenimo sąlygoms pasitaisyti reikia tam tikro gyvo, karšto, nuoseklaus ir drąsaus veikimo.

Jei kiekviena proga privalome naudoties žmonėms politiškai apšviesti, tai šita kare mes ypačiai galime ir turime pasinaudoti, nes dabar patogiausiai ir parankiausiai galime diskredituoti caro valdžią žmonių akyse: tai geriausias ir stačiausias kelias prie tos valdžios nuvertimo. Jei kuomet, tai dar labiau dabar turi tapti šventu mūsų rūpesčiu, kad kiekvienas mūsų šalies valstietis visur ir visuomet galėtų drąsiai sušukti: šalin carizmą!... Ne tik sušukti, bet būti prirengtas stoti su kitais drauge eilion ir darbu tai įkūnyti!...

J. Vrp.

FELJETONAS.

Mokytojo atsiliepimas.

II.

Pirmojoje savo atsiliepimo dalyje¹⁾ kalbėjau apie materijališką mokytojų padėjimą po caro valdžios letena, — čia pasilieka dar pakalbėti apie doriškąją to padėjimo pusę.

Klausimas gali būti šiteip formuluotas: ar mokytojas, pildydamas valdžios valią, nenusideda prieš dorą?

Atsakymas šėip skamba: ne, jeigu valdžios valia, valdžios reikalavimai sutinka su doros reikalavimais.

Taigi prisieina sulyginti valdžios valią, valdžios reikalavimus su doros reikalavimais.

Bet čia vėl klausimas, kokie yra vyriausi valdžios reikalavimai nuo pradinių mokyklų mokytojų.

Įvairiuose valdžios nurodymuose ir įsakymuose apie jaunūmenės auklėjimą pradinėse mokyklose, o teipgi ir išleistoje 1874 metais instrukcijoje, paskirtoje Varšuvos apygardos pradinių mokyklų mokytojams, skaitome: „Pradinių mokyklų mokytojai privalo plėtoti kūdikiuose caro bei viešpatystės meilę ir prisirišimą prie jų, valdžios ir jos įsakymų pagarbą.“

Taigi: ar sutinka šis valdžios reikalavimas su dora?

Teip, sutinka, jeigu tas caras, ta valdžia, tie valdžios įsakymai tikrai yra to pagyrimo, prisirišimo, meilės ir pagarbos verti (nors jau vienas šitoks reikalavimas nėra doras).

O ką galime mės pasakyti apie savo valdžią? Ar ji verta pagyrimo? meilės? pagarbos? Ar ji teisinga visada, visur ir visame? . . .

Ar valdžia teisingai pasielgė užgrobdama mūsų šalį? Ar ji teisingai elgias draskydama mus, mindžiodama mūsų tiesas, išplėsdama mums paskutinį mūsų dvasios turtą — kalbą, sloopindama mus begaliniais mokesčiais, siundydama mūsų žmones plėšikais-žandarais, pavezdama juos įvairių valdininkų savalei, už nekalčiausią knygelę baudzama kalėjimais ir ištėrimais? Ar ji teisingai elgias neleidzama mums savaip valdyties, neleidzama šviesties, telkties į draugystes ir kuopas? . . .

Ar, pagaliau, ji teisingai elgias šaudydama darbininkus, jieskančius tiesos ir duonos? . . .

Nedaug, man rodos, teatsiras atžagareivių, reginčių tuose valdžios darbuose teisybę.

Ir teip: valdžia reikalauja sau pagyrimo, meilės, pagarbos, bet ji neverta to; ergo — valdžios reikalavimas yra neteisingas, nedoras, nes ji reikalauja pagyrimo, meilės ir pagarbos

tam, kas verta papeikimo, neapkentimo ir paniekimo; ir mokytojai sunkiai nusideda prieš dorą, pildydami tuos nedorus valdžios reikalavimus.

Mūsų doros pareiga plėtoti kūdikiuose ne meilę, pagarbą ir prisirišimą prie valdžios ir caro, bet — paniekinimą, ne akilai pildyti nedorus valdžios reikalavimus, bet — priešinties jiems, nesilenkti prieš nelabą valdžią ir kovoti prieš ją . . .

Nebesvarstysiu čia kitų atvirų ir slapčių valdžios įsakymų ir reikalavimų nuo pradinių mokyklų mokytojų, — tik paklausu savo draugų-mokytojų: Kuo mus nori paversti valdžia, statydama mums tokius reikalavimus, kaip čia nurodyti? Kokiais įrankiais mės esame jos naguose? Kokią lošiame mės rolę? . . .

Mokytojas.

Sodžiaus gyvenimas.

I. 1)

Šeimynos padėjimas.

Nuolat prisieina klausyties skundų ant šeimynos, būk ji netikusi; būk ji labai nesąžiniškai dirbanti; būk jai rūpinčios vien didesnės algos ir geresnė ištaiga; būk jai negalima esą niekuo įtkiti: nė valgiu, nė drapana, nė užlaikymu; viską ji peikianti, o dirbti nenorinti.

Siame straipsnyj aš pakalbėsiu apie ją, apie jos užlaikymą, labiausiai pas ūkininkus ant jų stalo, ir apie tiesotą jos padėjimą.

Šeimyna, arba kitaip samdininkai, derasi tankiausiai visiems metams, pas ūkininkus su visu jų užlaikymu, ir ima algą pinigais. Samdymas atsilieka teip, jogei ūkininkai žodžiu prikalbina samdininkus prie liūdytojų, sudera jiems algas, įduoda rankpinigius (pradotką) ir užbaigia samdymą „magaryčioms“. Samdymas atsitinka apie Kalėdas, ir pradžia metų skaitosi Naujieji Metai. Beto, vietoj tokių samdymų būva dar daromi rašyti kontraktai, vienok samdininkai baidosi jų ir bevelija už pigesnę algą paprastai tarnauti, negu pagal kontraktą. Dalykas tame, kad samdininkai tankiausiai nemoka nė skaityti, nė rašyti ir labai bijosi suktybių rašte.

Dabar tankiai pradeda skūsties dėlei atmetimo rankpinigių. Mat, dėlei samdininkų stokos šiuo laiku, tankiai atsitinka, jogei ūkininkas, palikęs be šeimynos, atkalbinėja kitų samdininkus, pakeldamas algą. Teisybė, už

¹⁾ Su noru talpiname šitą nepažįstamo mums autoriaus straipsnį, prisiųstą be jokio parašo, atidengdami ir tam tikrą idėm vietą V-pe tyrinėjimams ir apsvartymams mūsų sodžiaus gyvenimo. — Labai geistume, kad šitas čia talpinamasis straipsnis, vos paviršiais tepaliezdamas mūsų sodžiaus šeimynos padėjimą, paskatintų ir kitus mūsų rašytojus prie panašių (ir, kiek galima, nuodugnesnių jau ir labias visapusiškų) tyrinėjimų. Seniai jau laikas! Kviečiame! Red.

atmetimą rankpinigių reikia, pagal įstatymus, dvigubai ir trigubai sugrąžinti, vienok tai nepraktikuojama dar gyvenime.

Pasamdytą šeimyną ūkininkai tankiai blogai užlaiko ir perdaug spaudžia darbe. Beto šeimyna skriaudžiama ir tuo, joguei pasėlį sėja kuo-tankiausiai, by tik mažiaus vietos užimtų. Pinigų šeimynai daugiaus neišduoda pirm laiko, negu ji uždirba, ir tik pasibaigus metams, arba laikui, kuriam buvo derėta, apurti visą algą. Jeigu išeina pirma laiko samdininkas, kas tankiai atsitinka, ir atdirbta alga nėra visa išimta, tai jam jos nebeužmoka; jeigu pasirodė ūkininkui samdininkas neatsakomas, tai jį pavaro. Samdininkas turi atlikti blogiausius darbus, ar šioks ar toks būtų oras ir metų laikas; jam reikia prižiūrėti naktimis gyvulius ir juos pašerti. Ypačiai gi blogas piemenų padėjimas, nėra ar lija, ar drėgną, ar karšta, ar šalta, jie turi vienmarškiniai, pusalkani ganyti kaiminę. Bet kas pikčiausia šeimynos padėjime — tai jos nuolatinis prigulėjimas nuo šeimnininko. Kitas gi dalykas, kuris blogina šeimnininkų santikius su šeimyna, tai išnykimas pirma buvusios artimybės. Pirmiaus išvien dirbdavo, išvien valgydavo, išvien linksmindavos, išvien raudodavo. Nebe teip dabar. Dabar ūkininkai labiaus skiriasi nuo šeimynos, santikiai tarp jų labai šiurkštūs ir niekame su šeimyna be darbo nebesusideda. Užtaigi ir pasidarė ūkininkai labiaus neprieinami, šeimyna gi suktesnė, biauressnė ir užsigeidžianti atkeršyti.

Teip tai su šeimyna, samdoma visiems metams. Kitaip su padienesiniais samdininkais, kurie labiausai reikalaujami gerais metais, kada ūkininkai neįstengia apdirbti laukų darbų vien su savo šeimyna. Tokiems darbininkams tankiausiai mokama pinigais. Užmokesnis tokiame atsitikime priguli nuo reikalavimo ir pasiūlymo darbo. Gerais metais, labiausai dabar dėlei darbininkų stokos, dėlei jų emigracijos Amerikon, Anglijon, Prūsuoosna, darbavėjai stačiai varžosi tarp savęs, jieškodami samdininkų. Tada sunku šeimnininkui prisieina su padienesiniu samdininku, kuris niekuo su juo, neskaitant užmokesnio, nesurištas, ypačiai karštame laike, kada mažiausias darbo pratėsimas labai kenkia, kada atlikimas laiku lauko darbų priguli nuo gerų samdininko norų ir kada jis yra ponu. Tokiame atsitikime prisieina švelniai elgties su samdininku. Duokite jam blogą valgi, kas nuolatos su paprasta šeimyna atsitinka, perdaug spauskite darbe, paskirkite mažą užmokesnį — ir samdininkas pames. Tada, be abejonės, samdininkui geriaus: ūkininkas, nors pasipiunk, turi pasisamdyt; samdininkas mažą tenustos, jeigu jis pirmą arba antrą dieną pames ūkininką.

Nevisados padienesiniai samdininkai dirba už pinigus: jiems sunkiai prisieina atidirbti už pasėlį bulvėmis, linais, už ganevą, už paskolintus javus. Tik vargas prispiria samdininkus apsiimti ant sunkių išlygų: už pasėlius, už ganevą ir tt., žinant kaip jiems brangiai tai apsieina ir tankiai visai neapsimoka. Pertat suprantama, kodėl atsitinka, joguei samdininkai kartais nenori atidirbti už pasėlį, ganevą ir k.

Grįšiu vėl prie ūkininkų šeimynos. Nuolat prisieina išgirsti skundus dėlei šeimynos atstojimo, — ypačiai bernų. Kokios atstojimo priežastis? Pirma — blogas užlaikymas: valgis, drapana. Kita — ūkininko netvarka. Yra tokių šeimnininkų, kurie nenusitveria ką veikti; jie, nepabaigę vieno darbo, griebiasi prie kito, teip, kad sunku esti susigriebti, ką veikti. Trečia — tai tyčia ūkininkų užsivarinėjimas, by tik pamestų jį. Man teko girdėti apie tokį atsitikimą: ūkininkas, prisikalbinęs ir susivežęs šeimyną, pradeda užlaikyti ją teip, joguei ji turi atstoti; tada jis paduoda teisman, ir teismas pripažįsta šeimnininkui nuo kiekvieno atstojusio samdininko po keletą rublių.

Dabar pakalbėsiu apie ydas šeimynos ir apskritai samdininkų užlaikyme. Pirma, — nėra jokios tvarkos darbo ilgume. Teip atsitinka, joguei ūkininkai kelia šeimyną vasarą nuo antros valandos, o apskritai prieš trečią. Darbas tęsiasi iki tamsos, kuomet eina vakarieniauti. Teisybė, prie ukės sunku įvesti kokias-norint normas darbo ilgumui; vienok, kad galima būtų priversti prie perilgo darbo ir be apsaugojimo nuo apsirgimo, — dalykas labai negeistinas. Darbo diena, jeigu atskaitysime pasilsius: pusryčiams, pietums su apypiečiais (nors jų nevisur teprisilaiko), pavakariams, turi iki 15 valandų. Miegui gi lieka 5—6 valandos. Teip daroma vasarą. Bet ir žiemos laike dienos darbas neką trumpesnis, ypačiai mergoms, kurios ir keliasi teip anksti, kaip ir vasarą, ir gula teipogi vėlai, kadangi šeimnininkės moka sujieškoti joms vakarais visokių darbų, kaip antai: vilnas kedent, verpti, sukti ir tt.

Sanitariška samdininkų gyvenimo pusė labiausai pasibiaurino po įvedimo garinių ir arklinių kuliųjų mašinų, prie kurių darbininkai apserga akimis arba kvepuojamaisiais organais, kaip tai: plaučiai, gerklė. Bet blogiausios teip vadinamos nelaimės: sužeidimas rankų, kojų, arba jų nutraukimas, o kartais ir nustojimas gyvasties. Daugiausiai nelaimių būva gerais, derlingais metais, kada ilgiaus nusitęsia kūlimas ir prisieina dirbti gaidgystėmis prie liktarnų.

„Per kūlimą, kalba Teziakov gydytojas¹⁾, Elizavetgrado pavieta lignonučiai kuone prikimšti tvarmatiškais (su sulaužymu) lignoniais, su sutrupintais kaulais, su plačiomis sunkiomis žaizdomis, su nutrauktomis kojomis, rankomis. Tokios nelaimės kasmet eina tankyn, ir visi sužeisti žmonės pačiame stiprume, retkarčiais pasitaiko ir vaikai.“ Jeigu darbininkas šiandien atėjo sveikas, rytoj atsitrauks sužeistas, bet užtat nieko negaus virš uždirbto. Sužeidimas mašina atsitinka dėlei neužtenkamo apsaugojimo šeštarnės ir manėžo volo. Kad neatsitiktų nelaimių, priderėtų uždengti šeštarnę ir volą, idant vaikas, nupuolęs nuo manėžo, negalėtų papulti į šeštarnės krumplius. Nelaimė, vienok, ir tokie primityviški apsaugojimai pavojingų vietų tetenka vos retai kur pamatyti. Beto, pasitaiko ir daug nelaimių su leidžiančiais javus į mašiną, kurių galima būtų išsisaugoti, pritaissant ilgesnes lentutes prie stalo. Prie darbų su piaunamomis ir kertamomis mašinomis darbininkai nupuola nuo neištaigų sėdėnių ant peilių.

Ir teip, nelaimės su samdininkais atsitinka labiausiai dėlei to, joguei ūkininkai visai nesirūpina apsaugoti darbininkų sveikatos; iš kitos gi pusės, nelaimės atsitinka per tamsumą, neatsargumą (ypačiai su vaikais), o teipogi pailsimą nuo persidirbimo, ir retkarčiais nuo girtumo (patįs ūkininkai pasigėrė, arba nugirdo samdininkus, kad pasiskubintų).

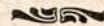
Bekalbant apie šeimynos užlaikymą, reikia pasakyti ką-ne-ką apie jos drapaną, valgį ir pastogę. Sulig viršutinės drapanos, ji buva viena, kaip žiemą, teip ir vasarą, — pas kai-kuriuos ūkininkus ji niekam neverta: iš vienu skarmalų. Marškiniams galima užmesti, jog jie ne kartą labai stori (stačiai iš audeklų maišams) žalio audeklo; mergų marškiniai būva su labai trumpomis rankovėmis, kas labai netinka vasaros laiku prie griebimo. Beto, pas kai-kuriuos ūkininkus permaža skalbinių, teip kad knone kas savaitę prisieina juos skalbti šeimyninėje, kame nuolat esti drėgnumas. Paskui — valgis, dėl kurio daugiausiai pakyla vaidų tarp šeiminių ir šeimynos ir dėl kurio šeimyna tankiai atstoja. Ir iš tikro, nuolatos šeimyna nusiskundžia, joguei duona prasta, rupi, vasarą tankiai supelėjusi, neiškepusi; barščiai menkai užbaltinti, arba permaža taukų įdėta — „kalebarščiai“, „vėju smirda“; lašiniai (nes rengia juos iš žiemos visiems metams) neišsūrėję, todėl jie surūdiję, o net ir supuvę. Beto, atsitinka labai nešvarių šeiminių, kurios šeimynai paduoda valgį nelyginant kiaulėms ēdala.

¹⁾ „Объ огражденіи сельско-хозяйственныхъ рабочихъ отъ поврежденіи сельско-хозяйственными орудіями.“

Apie šeimynos pastogę galima šit ką pasakyti. Valgo šeimyna šeimyninėje, kurioje esti virtuvė ir kurioj velėja skalbinius, todėl užsilaiko joje daug drėgnumo, nėra garai labai šlapina lubas ir sienas. Guli bernai ir piemens vasarą ir kada užtektinai šilta ant tvartų arba svirnukuose, pritaisytuos kur-nors prie tvartų, kurie esti be šviesos, be grindų, su sulūžusiomis lubomis. Mergos guli kamarose. Žiemos gi laike, kada peršalta gulėti svirnukuose arba kamarose, visa šeimyna persikrausto į šeimyninę, kurioje bernai ir piemens sugula ant suolų prie sienų, krosnių ir ant krosnių, o mergos lovose; arba visa šeimyna sugula ant teip vadinamų pricų¹⁾, mergos vienam krašte ir vyrai kitam, o šeiminkai viduryj.

Galų gale galima užmesti šeiminkams, joguei jie visai nesirūpina šeimynos, dvasios, doros reikalais, ypačiai piemenų. Nors ir įstatymai liepia samdytojams nekludyti, priešingai, pratinti juos vaikščioti bažnyčion ir mokyklon liuosame nuo darbo laike, vienok šitie įstatymai visai nėra pildomi, kadangi piemenų ne tik mokyklon, bet ir bažnyčion, jeigu nėra išlygta, šventomis dienomis neleidžia.

Užbaigsiu šitą savo straipsnį pasergėjimu apie įstatymus samdymo dalykuose. 1886 m. įstatymai apie samdininkus prilaiko vieną tik pusę — darbdavėjus; o apie samdininkus duoda tik gerus velijimus: kad jiems duotų gerą, skanų ir užtektinai valgio, šiltą, sausą ir smagų butą, atsakomą drapaną; kad nespaustų per daug darbe; kad apsaugotų jų sveikatą nuo pavojingų mašinų vietų; kad rūpintųsi šeimynos dvasios reikalais; kad, atsitikus nelaimėi su samdininku, sušelptų jį. Visa tai yra vos geri norai, be jokios garantijos jų pildymui. Tuo tarpu samdininkai turi atsakyti ant kiekvieno žingsnio: už neatėjimą prie darbo, už pasivėlinimą, už atsitraukimą, už neišpildymą darbo paskirtam laike, pagal kontraktą, už užgavimą žodžiu šeiminko arba ko-nors iš jo namiškių. Beto už pavarymą samdininko šeiminkas neatsako, tada kaip samdininkas už atstojimą sunkiai yra baudžiamas. —

Pasergėjimai.

Dėlei Mūsiškio straipsnio „Lietuvų laukia nauja kova“, patilpusio „Ūkininko“ Nr. 9 p. m.

Bekalbėdamas apie Mirskio užmanymą Mūsiškis sako, kad lietuviai iševystė nėsanti tokia, kaip lenkų ar vokiečių, kad lietuviai tam tikru „lietuviškuoju būdu“ keliauną svetur, — „idant per tą iševystę pastiprintų ir sušelptų savo

¹⁾ pricai — teip vadinamos lentos, sul. rus. „нары“.

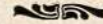
tēvynē, ir jeigu kai-kurie nebegrišta, tai „arba intelligentai dėl ypatingų priežasčių arba pasturlakiai, kurie visuomet esti toli vėjo nešami“.

Apie inteligentus, man rodos, nėra ko kalbėt, nes išėmus jų „ypatingąsias priežastis“, kurios ne taip tankiai randasi, kitoniskų, maž-daug nuolatinių, ir neberasime. Tegali būti kalbama apie sodžiaus išeivius. Mūsiškis ir sprendžia kalbėdamas apie juos, kad tai ne paprasti žmonės: ne duonos jieskodami jie keliauną svetur, bet progos jieskodami tėvynei šelpt.

Kame ta idėja, parodo faktai. Užpernai iš visų 126,629¹⁾ Kauno gubernijos ūkių 29% turėjo nuo 3 ligi 10 deš., o 23% mažiau, kaip 3 dešimtinės. Prie dabartinių sąlygų mūsų ūkininkas nebeištenka (? Red.) turėdamas 20 deš. žemės. Tai juo sunkiau teturint nuo 1 deš. ligi 10. Tokių gi pas mus yra didžioji dalis. O kur da bežemiai sodiečiai? Jų turime apie 20%. Taigi iš tujų visų, pati neturėdama nė vietos dar mums pakaktų! Red.), nė duonos, tėvynė ir siunčia daugelį svetimon šalin. Ir vargu tuomet rasis žmonėse kas-nors prakilnesnio, kaip valgyt nėra ko: visa jų idėja — duonos kąsnis.

Paskui, pajieškoję „grūdų“ tarp mūsų išeivių, nedaug terasime jų. Nuo 1895 ligi 1900 metų svetur iškeliavo 9,523 žmonės. Atgal tesugrįžo apie 15%. 1900 m. išėjo 2,363. Tegrįžo apie 20%. 1901 m. išėjo 2,183. Sugrįžo 30%. Tai grįšta maž-daug nuo 15—30%. Ar visi jie bus „grūdai“, sunku pasakyti, nes ko jiems begrižt radus gerą duoną? Rasi tie, kur nerado, arba tie, kurie išeidami paliko namie šeimyną ir ūkį? Tai dar ne „grūdai“, teip-pat kaip tie, kur pasilieka svetur, ne „pelai“. Prisiminę kitų mažesnių ar didesnių tautų išeivystės istoriją pastebėsime, kad visuomet iškeliavus geriau-

sioji ir energiškesnioji tautos dalis, o namie palieka silpniausioji — „pelai“ kokie... -a.

Sumaskolinimo įrankis.

(„Głos“ Nr. 33, 1903 ir „Ogniwo“ Nr. 34, 1903.)

Nuo 1894 m. bajorų bankas pradėjo davinėti paskoles rusams nupirkimui žemės, prigulinčios „lenkams“ devyniose teip vadinamo Vakariniojo krašto gubernijose.

Pagal to banko apyskaitos, 1901 m. išleistos, pasirodo:

1894—1896 m. tomis paskolėmis pasinaudojant nupirkta

	15 dvarų	54,170 dešimtinių pločio,
1896 m.	23 dvarai	73,880 dešimtinių
Nupirkimui tų dvarų bankas		
		paskolino 3,013,300 rub.
1897 m.	18 dvarų	73,912 deš. 2,273,100 „
1898 „	27 „	48,044 „ 2,433,900 „
1899 „	14 „	23,745 „ 1,344,600 „
1900 „	20 „	18,192 „ 1,171,600 „
1901 „	14 „	27,196 „ 1,689,200 „

1894 iki 1901 m. 131 dvar. 319,139 deš. 11,925,700 rub.

Taigi gražus žemės sklypelis perėjo į rusų rankas; tai teip gina tie „lenkai“ savo „ojczyznę“! . . . — Iš tų dvarų

Volyniaus gubernijoj	parduota	43 dvarai
Gardino	„	17 „
Podoliaus	„	16 „
Vitebsko	„	13 „
Kijėvo	„	11 „
Vilniaus	„	10 „
Minsko	„	10 „
Mogilevo	„	6 „
Kauno	„	5 „

Iš viso 131 dvaras.

Apskritai imant, ant kiekvieno dvaro išpuola 2,436 dešimtinės. Tai vis nemaži dvarai, nemažų ponų. A—s.

1) Памятн. вн. Ковен. губ.

LITERATŪROS SKYRIUS.

Skaitytojas.

Parašė Gorkij.

Didelės išvakaros jau buvo, kaip aš išėjau namo. Draugų susirinkime aš buvau skaitęs savo pirmą atspauzdintą apysaką. Už ją mane labai gyre, ir maloniai sujaudintas aš koja už kojos ėjau tuščia gatve. Kaip gyvas, nekuomet da nebuvau buvęs toks smagus, kaip dabar.

Tai buvo žiemai jau baigiantis. Naktis buvo šviesi, ir giedras dangus, visas žvaigž-

dėmis spindįs, šaldė žemę, ką-tik su baltu sniegu užsiklojusią. Medžių šakos sverdamosi per tvoras tiesė man po kojų įstabiausius šešėlių raštus, skaisčiai ir linksmai žibėjo sniegai, atmušdami mėlsvą ir malonią mėnesienos šviesą. Niekur nematyti buvo nė gyvos dūšios, tik tai sniegas tegarsėjo girgždėdamas man po kojų. Sklyzdamas per orą jo garsas siekė nakties glūdamą — nakties tylios, šviesios ir nekuomet neužmirštinios Aš mąsčiau:

— Gerai kuo-nors būti ant žemės tarp žmonių! Ir nesigailėdama skaisčių dažų, vaidentuvė piešė man mano ateitį

— Teisybė, tamsta gražų dalykėlį pa-

raše! . . . Nėra ko kalbėt! — apmąstomai sušneko kažikas man užpakalyj.

Aš kruptelėjau nusigandęs ir žvilgterėjau atgal.

Mane pavijo žemas, juodai apsitaisęs, žmogus ir, paniūroms žiūrėdamas man į veidą ir dygiai šypsodamas, žingsnis į žingsnį ėjo greta manęs. Jis viskuo dygus buvo: skruostais, akimis ir smakru su smailia barzdele; visas jo mažas, sudžiūvęs stomuo gildė akis savo smailumu. Jis ėjo lengvai, tarytum slyzdamas per sniegą. Tę, kur skaičiau, aš jo nebuvau pastebėjęs; žinoma, nustebau išgirdęs jo balsą. Iškur jis ir kas toks?

— Tamsta . . . teip-pat klausėis? — paklausiau aš.

— Klausiaus neatsidžiaugdamas.

Kalbėjo jis laibu balsu. Plonos jo lūpos be paliovos šypsojos pro juodus ūselius. Tai man nemiela buvo, nes jaučiau, kad jose pasislėpusi yra kažikokia karti ir šiurkšti man mintis. Bet teip buvau nusiteikęs, kad ilgai negalėjau tėmyt tos savo draugo ypatybės, ir, tartum šešėlis, sumirgusi man akyse, ji pranyko mano ūpo šviesumoj. Ėjova mudu šalymais, ir, tikėdamas susilauksiąs nuo jo sau meilių žodžių ir giriamas da labiau pasimagįsias, žiūrėjau, ką jis pasakys. Retkarčiais tesusilaukdamas sau giedrios valandėlės žmogus — godus.

— Smagu jausties save kitokiu, kaip visi žmonės? — paklausė mano draugas.

Nieko ypatingo nenugirdęs jo klausime, aš paskubau galva linkerėt.

— Che, che, che! — užgautinai prasijuokė jis, nervuotai trindamas savo mažas ilgų ir skaudžių pirštų rankas.

— Tamsta, matyt, linksmas žmogus . . . — nenoroms prakalbau aš, juoku užgautas.

— Teisybė, aš linksmas žmogus — atsiliepi šypsodamas ir galva modamas. — Ir da labai įstabus . . . Aš visuomet noriu žinot; viską žinot — aš nuolat trokštu, ir tuo troškimu aš drąsinamas ir linksminamas. Štai ir dabar aš noriu žinot, ko bestovinti tamstai tamstos laimė?

Aš pasižiūrėjau į jį ir nenoroms atsakiau:

— Kokio mėnesio . . . gal ir daugiau . . .

— Aha! — ūmai pagavo jis. — Truputį darbo, paskui kiek kasdieninio prityrimo, kurs visuomet šio bei to vertas . . . Vienok tai nebrangiai už tiek prisipažint sau, jog štai šitoj valandėlėj keli tūkstančiai žmonių, beskaitydami tamstos darbą, gyvi tamstos mintimis! O paskui įsitaisai sau viltis, maž laikui bėgant . . . che, che! . . . ir mirus . . . che, che, che! . . . Už viską tai galima daugiau duot, ne tamsta davei mums — ar ne teisybė, ką?

Jis vėl piktai nusijuokė, klastingai peržvelgdamas mane smailiomis, juodomis akutėmis. Aš teip-pat jį peržvelgiau nuo galvos iki kojų, ir nuskaustas šaltai jo paklausiau:

— Atsiprašau . . . su kuo aš kalbuos?

— Kas aš? Tamsta neįspėji? O aš koliaik nesisakysiu, kas aš toks . . . Argi žmogaus pavardė tamstai labiau rūpi, ne tai, ką jis pasakys?

— Žinoma, ne . . . bet visa tai keista, — atsakiau aš.

Kaži-kam jis palietė mane už apsiausto rankovės ir patyloms juokdamas prakalbo:

— Na, tesie sau keista, — kas čia žmogui kartais ne pereiti paprasto, kasdieninio gyvenimo ribų? . . . Ir jeigu tamsta to nesibaidai, tai imkiva ir pasikalbėkiva atvirai. Aš, duokime, skaitytojas . . . toks nepaprastas skaitytojas, kur labai įstabus ir norėtų žinot, kam rašo knygas ir kaip . . . duokime, tamsta kam rašai? Na, pasikalbėkiva gi!

— A, meldžiu! — pasakiau aš. — Su mielu noru . . . kasdien nesutiksi tokio žmogaus ir . . . ir nepasikalbėsi.

Bet aš jau melavau, nes visa tai nesmagu man buvo. Aš maniau sau: ko jis nori? Ir kam aš eisiu ginčyties susitikęs su nepažįstamu žmogumi?

Vienok aš pamažu ėjau greta jo būsis meiliai klausęs jo kalbos. Tai, kaip pamenu, sunku man buvo. Bet koliaik da tebebuvo smagus, nenorėjau savo nekalba skausti to žmogaus ir tariaus toliau save žiūrėsiąs.

Užpakalyj mūsų mėnuo švietė ant dangaus, ir mudviejų šešėliai buvo mums po kojų. Iš vieno susiėję juodu tamsus slinko gatvė priešais prieš mus. Bežiūrėdamas į juodu jaučiau, kaip kažikas tamsus, kaip tuodu šešėliu, ir nepermanomas pakilo manyj ir stovėjo man priešais.

Mano draugas, valandėlę patylėjęs, prašneko drąsiau savo minčių valdovo balsu:

— Nerasi gyvenime nė svarbesnio, nė įstabesnio daikto per žmogaus veiksmų motyvus . . . Ar ne teisybė, ką?

Aš linkerėjau galva.

— Tamsta sutinki! . . . Gerai, tai kalbėkivos atvirai . . . nepraleisk tamsta progos, kol jaunas tebėsi, atvirai kalbėtis!

— Pastebėtinas žmogus! — maniau aš, ir viliojamas jo žodžiais paklausiau šypsodamas:

— Bet kaipgi teip . . . iš karto? Ir apie ką kalbėsiva?

— O kam pamažu eisiva galėdamu vienu šūksniu pasiekti tikslą? — greitai atsakė jis, žiūrėdamas man į veidą ir, tartum seniai pažįstamas, sušuko:

— Kalbėsiva apie literatūros tikslą!

— Gal . . . nors, man rodos, jau vėla . . .

— O, tamstai da nevēla! . . .

Aš stuojuau nustebeš dėl tų jo žodžių, — teip giliai persitikrinęs jis ištare žuos . . . ir jie skambėjo kitokia prasme. Sustojęs aš norėjau jo kažiko paklaust, bet jis paėmęs mane už rankos tyloms ir neatleistinai vedė mane sakdamas:

— Nestok, nes su manimi tamsta geru keliu eini . . . Gana prakalbos! Sakyk tamsta, ko nori literatūra? . . . tamsta jai tarnauji, tamsta turi žinot.

Stebėjau begalo, vis mažiau begalėdamas susitūrėt. Ko reikia tam žmogui nuo manęs? Kas jis toks?

— Klausyk, tamsta — pasakiau aš, — tamsta pats matai, jog ta mūsų kalba . . .

— Turi pakaktinai priežasties, — klausyk manęs! Juk nieko pasaulėj nerasi be tam tikros priežasties . . . Eiva gi greičiau, bet ne tolyn, o gilyn . . .

Be abejos, tas įstabusis žmogus pasikalbamas buvo, bet jis pykino mane. Nebeiškędamas aš vėl pašokau greitai eit; sekdamas paskui manęs, jis ramiai man kalbėjo:

— Aš suprantu tamsta; dabar tuojau tamstai sunku išreikšti tikslas, kurį literatūra turi padėjusi. Mėgysiu aš . . .

Jis atsidūso, paskui šypsodamos pasižiūrėjo man į veidą.

— Tamsta sutiksi su manimi, jei aš pasakysiu, kad literatūros tasai yra tikslas, idant ji padėtų žmogui save suprast, pakeltų jame tikėjimo tvirtybę ir įkurtų teisybės troškimą; idant ji kovotų prieš žmonių pagedimą, mokėtų rasti juose gera, prikeltų jų širdyse gėdą, apmądą, drąsą; idant darytų visa, kad tik žmonės būtų prakilnęs ir galėtų savo gyvenimui įkvėpti šventą gražybės dvasią. Mat, kaip aš išreiškiu; žinoma, nepilnai, paviršutiniškai . . . pridėk da prie to visa, kas gali gyvenimą įkvėpdint, ir pasakyk, ar tinki tamsta?

— Tinku, tai teip . . . — pasakiau aš. — Visų sakoma, kad, apskritai imant, literatūros uždavinys — padaryti žmogų prakilnę . . . Tai teisybė . . .

— Matai, kokiam didžiam darbui tamsta tarnauji! — įkalbamai pasakė jis ir vėl karčiai nusijuokė: che, che, che!

— Vienok, kam tamsta šitai kalbi? — paklausiau aš nuduodamas, lyg jo juokai ne užgauna manęs.

— O kaip tamstai rodos? Sakyk visą teisybę! . . .

— Teisybę sakant . . . — pradėjau aš manydamas, kaip jį užgaut, ir nutilau. Kas yra teisybę sakyti? Tas žmogus nėra kvailas,

jis turi žinot, kaip ankštas žmogaus teisybės plotas ir kaip kietai jį žiūri egojizmas. Žvilgterėjęs savo draugui į veidą, aš pasijutau smarkiai užgautas — tiek buvo jam besišypsant veide ironijos ir baisaus paniekinimo! Jaučiau, kad pradėdu kažiko bijoties ir ta baimė spiria mane eit šalin nuo jo.

— Lig pasimatymui! — nenoroms pasakiau aš, pakylėdamas skrybelę.

— Kodėl? — tyloms sušuko jis.

— Man nepatinka juokai, kaip nėra jiems galo . . .

— Ir eini . . . Kaip sau nori . . . bet atsimink: jeigu dabar atsitrauki nuo manęs, daugiau mudu nėkuomet nebesusieisiva.

Žodį „nėkuomet“ jis įpabrėžė. Tartum numirėlio varpas nuskambėjo man ausyse to žodžio garsas. Aš nekenčiu to žodžio ir bijaus jo: jis visuomet man rodos sunkus ir šaltas, nelyginant kūjis, prilikimo skirtas žmonių viltims daužyti. Šitas žodis mane sustabdė.

— Ko tamstai reikia? — supykęs paklausiau aš.

— Sėskiva čia, — vėl šypsodamos pasakė jis, ir stipriai paėmęs man už rankos traukė ją žemyn.

Toj valandėlėj mudu buvova sodno alėjoj. Iš abiejų pusių stovėjo nejudėdamas apšalusios alyvų ir vikmedžių šakos. Nuo mėnesienos šviesios jos kabėjo ore ties mano galva ir man rodės, kad tos ledu apšalusios ir ynio pritrauktos grublotos šakos skverbias man į krūtinę ir siekia širdį.

Nesuprazdamas, stebėdamas, ką mano draugas padarė, aš žiūrėjau į jį ir tylėjau.

— Ligonis, — sumojau aš, norėdamas save apsidrąsint ir suprasti jo darbą. Bet jis kažikaip išpėjo mano mintį.

— Tau rodosi, kad aš ne viso proto? Mesk tai. Ji tokia netikusi ir bloga mintis! Kiek kartų mes glauzdamos už jos nenorime žmogaus suprast tik dėlto, kad jis originališkesnis už mus! . . .

— Tikrai teip . . . — pasakiau aš. — Bet atsiprašau, aš eisiu . . . Jau metas man . . .

— Eik sau, — pasakė jis, patraukęs pečius. — Eik . . . bet atsimink, kad skubinies save prapuldyt . . . che, che . . . — Jis paleido mano ranką, ir aš nuėjau šalin nuo jo.

Jis paliko sodne ant kalno, nusileidžiančio prie Volgos ir užsiklojusio su baltu miego patalu, išmargintu juodais takelių kaspinais. Prieš jį sklaidės liūdna, plati žemuma už upės. Jis paliko sodne, atsisėdo ant suolo ir siekdino akis toli į plynę, o ašėjau alėja ir jaučiau, kad nenuėisiu nuo jo, betėjau. Eėjau ir galvojau: ar pamažu eit ar greitai,

kad jis, tas žmogus, kurs tę užpakalyj manęs sėdėjo, suprastų, kiek težiūriu aš jo.

Štai jis kažį-ką pamažu švilpia, lyg mano girdėta Aš žinau, kad tai juokinga ir liūdna neregio daina, kurs apsiėmė neregius vadaut. Kam jis būtinai ją švilpia? — maniau aš.

Tik čia aš tesupratau, kad tuojau, kaip susitikau su tuo žmogeliu, aš įėjau į tamsią nepaprastų ir išimtinų jausmų viešpatystę. Kur mano ramus ir tylus dvasios ūpas? Jis apsiūkė laukdamas kažį-ko sunkaus ir svarbaus, kas tuojau bežiūrint ateis ir praris visa, ką gero man suteikė mano laimė, visas svajones ir viltis, kurias ji sukėle mano dvasioj.

„Kaipgi tu vadausi
Kelio nežinodams?“

atsiminiau aš dainos žodžius, kurią tas žmogus švilpė.

Aš atsigrėžiau ir pažiūrėjau į jį. Su viena ranka pasirėmęs ant kelio ir delne galvą padėjęs, jis žiūrėjo į mane, švilpė, — ir juodi jo ūsai judėjo jam ant veido, mėnesienos apšviesto. Aš nutariau grįžt, varomas kažį-koku prilikimo jausmu. Greit priėjęs prie jo, aš atsisėdau šalymais ir pasakiau jam neskuobėdamas, bet karštai:

— Klausyk, tamsta, kalbėkivos, kaip reikiant

— Tai reikalinga žmonėms, — linkterėjo jis galva.

— Tamsta, jaučiu, aptekęs galybe, kuri kažį-ką man daro ir, matoma, turi man ką pasakyt teisybė?

— Pagaliaus tu atsidrąsinai klausyt! — sušuko jis juokdamas. Bet dabar tas juokas švelnesnis buvo ir kažį-ką, lyg džiaugsmą, jame nugirdau.

— Tai sakyk tamsta! — pasakiau aš, — ir jeigu gali, aplenkdamas keistumynus

— O, gerai! Bet sutiksi, kad keistumynai man reikalingi buvo tavo atidžiai prisiviliot? Dabar atidžia atšimpa nuo paprasto ir aiškaus daikto, kaip perdaug šalto ir rūsto, o atšildyt ir nušvelnint ką-nors mėš nemokame — mėš patįs atšalę ir rūsti. Mėš, rodos, vėl norime sapnų, gražių išmislių, svajonių ir keistumynų, nes įkurtas mūsų dažų gyvenimas gailingas, aptemęs, nuobodus! Gyvenimas, kurį mėš kadaį teip troškome perkratyt, nulauzė ir paskynė mus po kojų Ką gi

darysime? Žiūrėsime, gal išmislas ir vaidentuvė padės žmogui neilgam pakilt nuo žemės ir vėl įžiūrėt savo vietą, paties pamestą. Pamestą, ne teisybė, ką? Juk žmogus dabar nebe žemės viešpats, o gyvenimo vergas, nustojo didžiavesi savo galybe, prieš faktus lenkdamas galvą, ar ne teisybė, ką? Iš faktų, paties padarytų, jis daros sau išvadą ir sako: štai neklystas įstatymas! Ir sekdamas tą įstatymą, jis nemato, kad darosi sau kliūtis besiekdamas laisvai įsikuriantį gyvenimą, bekovodamas už savo tiesą ardyt, idant iš naujo darytų. Pagaliaus jis ir nebekovoja, o tik taikinas Kam jis kovos? Kame jo tie idealai, vardan kurių jis stotų į kovą? Matai, dėlko teip vargingai ir nuobodžiai gyvena žmogus, dėlko nusilpo jame tveriamoji dvasia. . . . Dažnas krapinėdamas kažį-ko jiesko, kas, protą spaurnodamas, vėl duotų žmonėms savimi pasitikėt. Dažnai eina ne į tą šalį, kur viskas amžinai tveria, kur žmones vienija, kur Dievo esama . . . Tiejį, kur klysta beidami prie teisybės, pražus! Težųva, ne-reikia jų trukdyt, neverta nė gailėtis — žmonių daug! Svarbu, kad jiesko, nori Dievą rast, ir jeigu sviete bus žmonių, Dievo jieskančių, Jis bus su jais ir atgaivys juos, nes Jis yra begaliniu tobulumo siekimu Teisybė?

— Teisybė, — pasakiau aš, — teisybė

— Tu vienok moki sutikt, — pasergėjo mano draugas, dygiai šypsodamos. Paskui jis nutilo žiūrėdamas į tolį. Man pasirodė, kad jis ilgai tyli, ir nebenurindamas atsidūsau. Tuokart jis, nežiūrėdamas į mane ir akimis toli klajodamas, užklausė:

— Kas tavo Dievas?

Ligšiol jis kalbėjo švelniai ir meiliai, ir man miela buvo jo klausyt. Kaip ir visi gilūs žmonės, jis buvo kiek nuliūdes, buvo arti man prie širdies, aš supratau jį, ir mano baimė sklaidės prieš jį. Ir štai jis užduoda klausimą, ant kurio teip sunku atsakyt šių dienų žmogui, jeigu tas žmogus dorai su savimi apsieina. Kas mano Dievas? Kad aš tai žinočiau!

Mane prislėgė to žmogaus klausimas. Bet kas mano vietoj bebūtų užtekęs drąsos? O jis, žiūrėdamas į mane savo smailiomis akimis, vis šipsojos ir laukė manęs atsakant.

(Pabaiga bus). V. P.

SPAUDOS PERŽVALGA.

Svetimi laikraščiai.

„Düna-Zeitung“ nuo 7 vasario, pranešdama apie Petrapiilio lietuvius, nurodo, kad jie, apskritai imant, daug tamsesni už latvius.

„Tai, — sako ji — galima suprast iš daugelio priežasčių. Pirmiausia, visi beveik lietuviai — katalikai. Žinoma, kad katalikų dvasiškieji jau nuo seno daug mažiaus rūpinasi žmonių švietimu už liuterių dvasiškuosius. Paskui, Kuršo ir Vydžemės latviai jau dešimtimis metų skaito, kaip priverčiamai vaikų

mokslas eina, o Kauno, Vilniaus ir Gardino lietuviai to ir ligšiol neturi. Dėlto, žinoma, latviai, svetur gyvenantieji, labiau griebias mokslo, kaip lietuviai teip-pat būdami. Ir, pagalios, kuomet latvių literatūra jau žiedus krovė, pas lietuvius, pradėdant nuo šeštos dešimties metų, kuomet vietoj lietuvių paprastų lotyniškųjų raidžių tam tikru įsakymu tapo įvestos rusiškosios, vargiai kokia knyga be pasirodo daugiau, neskaitant užsieny spaudintų raštų. Tokiu būdu lietuviams, Rusuose gyvenantiems, nėsant rašenybės paskirta „dvasios badu mirti“, kaip Dr. M. Bilenstein'as gražiai išsitarė.¹⁾ Tačiau lietuviai — ne teip, kaip latviai — tikrai istoriška tauta. Ji gali atsižiūrēt į svarbią savo praeitį, kuomet rytuose buvo gavusi visai didžios viešpatystės pavidalą. Bet lietuvių Didžiaijai Kunigaikštystei nelemta buvo išaugti sulig tautiška viešpatyste. Lig da neįvedus Jagėlai katalikų krikščionystės tokia žymi buvo Lietuvoj rusų įtekmė, kad teisiama ir valdoma buvo ruriškai: tai vaisius plataus giminiavimos su rusų kunigaikščiais. Susivienijus gi Didžiaijai Kunigaikštystei su Lenkų karalyste, lenkų gavalas pasiekė nepalyginamai tvirtesnio viešpatavimo. Dėl jo sulenkėjo lietuvių didūmenė, žinoma, ir vyresnieji valdininkai ir kunigai; o vidutinioji luoma, kurios pirma visai nebuvo, rusams jau valdant tepradėjo rasties.“

Toliau „Düna-Zeitung“ nurodo ir šviesesnę petrapiliečių pusę, būtent: pasilinksminamuosius vakarus, spektaklius ir koncertus. Visa tai turį žadint žmonių sąmonę. Juo toliau, juo didesni reikalai. Eikštėn jau išeinančios tokios draugovės, kaip „smulkans kredito“. Teisybė, da jos nėra, bet jau laukianti valdžios patvirtinimo. Visa, kas įstablesnio, kas šėip ar teip paliečia tautos užmigusią dvasią, daugiau, kaip kitais kartais, užimā šviesesnius žmones.

„Žinoma, — sako ji — kad viršiau minėtieji sluogsniai nemaža intresuojas būsimu greitu laiku visaslavių suvažiavimu, kur, kaip jau žinoma, bus ypatingas baltiškas skyrius, turįs ypač lietuvių ir latvių kilmės klausimais užsiimt. Prūsiose yra „Lietuvių literatūros draugovė“, o Kuršė yra daugelis tokių draugovių, kurios tyrinėja latvių kalbą, literatūrą ir tautą. Bet Rusų lietuviams trūksta panašios mokslo draugovės tyrinēt jų istorijai, jų kalbai, literatūrai ir tautai. Tiki, kad minėtasis suvažiavimo baltiškas skyrius ne tik pakels klausimą apie įkūrimą tokios draugovės, bet suras pragumus ir kelius tai minčiai įvykint.“

¹⁾ Zum 300jährigen Jubiläum der lettischen Literatur.

K O R E S P O N D E N C I J O S .

Iš Petrapilio.

Mūsų priespaudos amžįj, kuomet pamintos yra po kojų svarbiausios žmonių tiesos, smagu išgirst viešą balsą, kuris apgina tas valdžios pamintąsias tiesas. Tankiausiai tokie žmonių užtarėjų balsai nueina ant vėjo, beveik jų valdžia niekad neklauso, ar net pagrūmoja už tokį balsą, vienok negalima sakyti, kad tie balsai neturi jokios vertės: jie parodo, kad tarp pačių rusų (žinoma jei tie balsai paeina iš jų lūpų) atsiranda šviesios ypatos, kurios peikia dabartinį valdžios darbą; jie parodo, kad prispaustųjų gaivalų (pvz. mūsų) reikalavimai yra teisingi; jie duoda mums viltį linksmesnės ateities, nes, jei dar, užsikimšus ausis, valdžia ir gali neklausyti tų balsų, tai ilgainiui, daugiau jų atsiradus, turės virsti kitaip.

Gruodžiui baigiantis pernai-met Petrapilio universitete įvyko susivažiavimas, paskirtas apsvartymui klausimų apie pagerinimą techniškojo ir profesionališkojo Rusijos apšvietimo.

Universiteto salė buvo prikimšta svečių: rinkosi visi, kas tik darbuojasi tamsaus savo brolio naudai, ar nors prijaucia tam darbui.

Daug prisirinko svečių, daug buvo pakelta ir nuspręsta įvairių klausimų.

Čia aš tik trumpai pranešiu apie tuos klausimus, kurie gali ypačiai mus, lietuvius, paliesti.

Kiekvienoj pramonėje apšviesto darbininko darbas išnašesnis yra už tokį-pat darbininko — tamsuolio darbą.

Tai išrodė p. Smirnovas.

Jis surinko žinias apie 9¹/₂ tūkstančio pabriku darbininkų Vladimiro gub. ir rado, kad per 30 metų darbo ant pabriko pramokęs darbininkas daugiau uždirba už nemokytą savo brolių ant 700 rubl. 9500-tams nemokytų darbininkų per vienus tik metus išsprūsta iš rankų 50,000 rub. Iš to matyti, kaip reikalingas yra net pradinis mokslas (rašyti ir skaityti), kurį galima įgyti kaimo mokykloj. Bet idant kiekvienas įgytų tą mokslą, reikia kur-kas daugiau mokyklų. Tūlos žemiečių valdybos rinko žinias, kiek reiktų naujų mokyklų, kad visi galėtų įgyti pradinį mokslą, ir rado, kad vienoje tik gubernijoje reiktų pastatyti 600—1000 naujų mokyklų; tik tą-syk kiekvienas kūdikis ras tuščią vietą mokykloj.

Teipogi susivažiavimas kalbėjo, kad valdžiai pridera pavest įkūrimą ir užžiūrėjimą mokyklų vietinėms įstaigoms (žemiečių valdyboms, miestams ir tt.) nes tik vietiniai gyventojai numano, kiek jiems reikia mokyklų, kokios jiems reikalingos mokyklos ir kas

reikia išguldinėt mokyklose, kad mokslas duotų naudą.

Beto susirinkimas pripažino, kad pradinėse mokyklose mokslas turi būt išguldomas ta kalba, kokia kalba vietiniai gyventojai.

Iš dabartinių pradinių mokyklų maža naudojasi svetimi Rusijos gaivalai: vaikai ilgai nesupranta mokytojus, kuris išguldinėja jiems mokslą svetima kalba; jiems sunkiai eina mokslas ir baigia mokslą maža ko tepramokę. Beto tas pats mokslas greit išgaruoja, sugrįžus vaikui namon pas tėvus. Tėvai gi, matydami, kaip maža jų vaikams teduoda pradinė mokykla, nenori leist vaikų mokyties. O kad mokslas greit neišgaruotų, reikia ir pabaigus mokyklą skaityt, pačiam plėtoties. Pertat susivažiavimas rado už būtina reikalinga prie kaimo mokyklų įkurt knygynus, iš kurių visi galėtų imti knygas skaitymui. Į tokius knygynus tur būt leistos ir knygos prigimta kalba.

Trumpai kalbant, susivažiavimas nusprendė:

1. Žmonių būviui pagerinti reikia kuo-greičiau platinti pradinį mokslą.

2. Užžiūrėjimas ir įkūrimas pradinių mokyklų turi būti pavestas vietinėms įstaigoms.

3. Mokyklas, kurias dar užlaiko valdžia (kaimo, cerkvinės, ministerijos...) reikia teipogi pavesti vietinėms įstaigoms, drauge su pašalpa, kurią valdžia paskiria jų užlaikymui.

4. Vietinės įstaigos turi rūpintis ne tik mokyklų užlaikymu, bet joms teipogi reikia duoti tiesą prižiūrėti mokslo išguldinėjimą.

5. Mokslas pradinėse mokyklose turi būti išguldomas prigimta kalba.

6. Prie mokyklų turi būt įkurtos draugystės, kurios rūpintų jų užlaikymu, mokslo išguldinėjimu, knygynais, lekcijomis ir tt.

7. Reikia ūmame laike padaryt susivažiavimą, kur būtų pakviesti iš visos Rusijos išrinktieji nuo miestų, žemiečių valdybų, mokytojų ir tt., o teipgi ir šaip ypatos, pasišventusios žmonių apšvietimo reikalams.

Tas susirinkimas turi atidžiai perkratyt pradinių mokyklų dalykus.

Per šitą susivažiavimą buvo pakelta ir nuspręsta da galybė kitų klausimų (apie įvairias amatų mokyklas, apie mergaičių mokyklas, apie panaikinimą plakimo mokyklose, apie žemdirbystės mokyklas ir tt...), kurių čia nė nebejudysiu, nes jie nebe teip stačiai paliečia šiandieninius mūsų, kaipo pavergtos tautos, reikalavimus.

Projektus ir nuspręstuosius klausimus susivažiavimas įteikė apšvietimo ministerijai. *Jr.*

Redakcijos prierašas. Šitas susivažiavimas, kurį čia p. Jr. trumpai paminėjo, o teipgi ir devintasis Pirogovo susivažiavimas (daktarų sus.), kuris buvo po Kalėdų Petra-

pylij, turi ir kitą bendresnę ir svarbesnę mūsų dienose *politišką* vertę.

Nors susivažiavimuose dalyvavo iš įvairiausių kampų ir įvairiausių sluogsnių žmonės, vienok savo sprendimuose parodė didžiausią sutikimą ir vienybę. Susivažiavimo atmosfera buvo kaip prielektrizuota. Visos susirinkusiųjų kalbos — o kalbėjo daug ir karštai — buvo stačiai atgręstos prieš dabartinę netikusią ir despotišką tvarką — prieš carizmą. Susivažiavimų nusprendimai pareikalavo visapusiškos laisvės, — laisvės: žodžio, spaudos, susirinkimų... Abu susivažiavimu buvo tai drąsi demonstracija prieš visą dabartinę atsilikusią tvarką, prieš dabartinę valdžią... Caro valdžios pamatai dar labiaus pakrypo: nes dar kartą pasirodė, kaip bendra visų menės mintis sukilusi jau yra prieš ją... Ir ji pasiskubino, nieko geresnio nesumodama: prieš laiką tuodu susivažiavimu uždengti...

Iš Vilniaus.

29 sausio vidaus dalykų ministro pagelbininkas senatorius Zinovjev patvirtino „*Vilniaus Lietuvių Susisėlpiamosios Draugystės*“ įstatymus. Tai bus pirma lietuvių draugystė mūsų mieste.

Tokios draugystės įsteigimu vietiniai lietuviai rūpinosi jau nuo keletu metų. Teip, 1900-ais metais dar, fon-Valiui Vilniuje viešpataujant, lietuviai buvo mėginę prašyti jo leisti jiems įsisteigti tokią-pat lietuvių susisėlpiamąją draugystę, bet jis patarė tuomet visai išmesti „lietuvių“ vardą, nes, sakė, vidaus dalykų ministerija nepripažįstanti Vilniuje kitų tautų, kaip tik rusus. Todėl f.-Val žadėjo tik tuomet pristatyti įstatymus ministerijon, jeigu ta draugystė nebus lietuviška, jeigu jos sąnariais galės būti ir rusai. Nuo tokios draugystės lietuviai buvo priversti tuomet atsisakyti. Atvykus 1902-ais met. Vilniun dabartiniam gubernatoriui grapei Palenui, lietuviai nutarė pamėginti paklabinti naująjį valdininką ir gruodžio mėnesyje 1902 m. padavė ir jam prašymą apie įsteigimą tokios-pat lietuvių draugystės. Ant prašymo buvo pasirašiusių apie 20 ypatų. Prasidėjo policijos tyrinėjimai ir rankiojimai žinių apie pasirašiusiuosius, klausinėjimai, kam jiems reikalinga šita draugystė ir tt. Surinktas žinias gubernatorius pristatė generalgubernatoriui Sviatopolk-Mirskiui, kursai, rodos, gegužės mėnesiui baigiantis pernai pristatė lietuvių prašymą vidaus dalykų ministerijai, patardamas leisti įsteigti tokią draugystę.

Paduotieji įstatymai tapo ministerijoj perrašyti, ir pertaisytus įstatymus departamentas sugrąžino į Vilnių, patardams pranešti pasirašiusiems, jog ministerija sutiks pa-

tvirtinti tos draugystės įstatymus, jeigu tik jie, t. y. pasirašiusieji pilnai priims šiuos pertaisytus įstatymus. Šių pataisymų tikslas buvo susiaurinti draugystės veikimą, uždėti ant jos didesnę policijos ir gubernatoriaus kontrolę ir, pagaliaus, įskverbti rusišką kalbą.

Teip, pasarga prie 3-iojo paragrafo, kame buvo pasakyta, jog draugystė gali rengti koncertus, spektaklius, šokių vakarus, tapo susiaurinta teip, jog tokius vakarus begali dabar draugystė taisyti tik 4 sykius metuose.

Toliaus, tapo įtraukti nauji įstatymai, jog visus draugystės viršininkus patvirtina gubernatorius (pas. prie § 43), be to patvirtinimo jie negali pildyti savo pareigų, — gubernatoriui pareikalavus visados gali būti padaryta draugystės revizija (§ 63); jog visos apyskaitos, nutarimai ir visos, apskritai, draugystės susirašinėjimas privalo būti atliekamas rusiška kalba (§ 53); jog draugystės antspaudas turi būti su rusišku parašu (§ 65) ir tt.

Neveizdint jog teip subiaurinti tapo įstatymai, pasirašiusieji gruodžio 23 dienoj 1903 m. sutiko priimti permainytuosius įstatymus, kurie, kaip augščiau pasakyta, ir tapo šimet sausio 29 dienoj vyriausybės patvirtinti, o vasariui baigiantis ir pasirašiusiems prisiųsti. Draugystės veikimas žadėjo prasidėti kovo mėnesyje.

Dabar paveizdėkime, koksai yra draugystės tikslas ir ką ji dabartinėse sąlygose gali padaryti.

Draugystės tikslas yra „padėti pagerinti materijališkas ir doriškas savo sąnarių gyvenimo sąlygas“ (§ 1).

Materijališką pagerinimą draugystė gali pasiekti, išduodama savo sąnariams paskolas ir laikines ar nuolatines pašalpas neturtinigiems sąnariams arba, jiems pasimirus, jų atsilikusiai šeimynai; sujieškodama savo sąnariams vietas ar užsiėmimus arba, pagaliaus, išduodama pašalpas sąnariams, kurie dėl neišveiktos arba senatvės patįs nebegali užsipelninti duonos (§ 2).

Dorišką arba dvasišką pagerinimą draugystės sąnarių gyvenimo draugystė stengsis pasiekti įtaisydama spektaklius (teatrus), koncertus, šokių vakarus ir kitus bendrus pasiilksminimus (§ 3), o teip-pat, „praplatinimui tarp savo sąnarių naudingų žinių“, įtaisydama skaitymus (lekcijas) ir knygyną (§ 41).

Kyla svarbus klausimas, kokį gi knygyną lietuviai gali įtaisyti, jeigu nėvienos nekaltos net lietuviškos knygos negalima turėti? Įtaisyti tokio knygyno įstatymuose nurodyta prisiūreči pasargos prie cenzūros įstatymų § 175. Ten mes randame, jog tokio knygyno įsteigimas ir tolimesnis jo gyvenimas priklauso nuo gubernatoriaus nuožiūros. Gubernatorius teip-pat priziūri, kas darbuojasi knygyne, ir gali užveizdėtoji prašalinti. Vidaus dalykų

ministrui duota tiesa užginti laikyti knygas, kurios jam nepatinka (p. 3), ir visai net panaikinti knygyną. Knygyne galima laikyti tik tas knygas, kurios tapo tam tikro apšvietimo ministerijos mokslo komiteto leistos, o kadangi tas komitetas ikišiol nė vienos lietuviškos knygos nėra leides į viešus knygynus, (Peterburgo viešamjam knygynui leidžiama. *Red.*) tai, žinoma, ir tokių knygų lietuviai savo knygyne negali turėti. Tokiu būdu reikia pirmų-pirmiausia prašyti dar to mokslo komiteto leisti į viešus knygynus ir kai-kurias lietuviškas knygas. Leidimas daryti skaitymus priguli nuo vietinio mokslo apygardos globėjo arba artimesnės valdžios — pradinių mokyklų direkcijos ir pravoslavų bažnyčios užveizdos. Įdomu, kaip draugystė galės pasinaudoti duotomis jai tiesomis! . . .

Draugystės sąnariu gali būti kiekvienas krikščioniško tikėjimo vyras arba moteriškė (§ 8), turintieji nedaugias 60 metų.

Žinoma, pagal šios įstatymų redakcijos, į sąnarius gali skverbties ir vokiečys, ir lenkas, ir rusas. Lietuvių rūpestimi turi pasilikti ant visados, idant į sąnarius tebūtų priimami tik lietuviai — ir lietuviai, mokantieji lietuviškai, nes kitaip draugystė gali nustoti buvusi lietuviška, kokia ji turėjo ir turi būti. *P-tis.*

Ryga. Rygos gyvenimas dabar gana įvairus. Raudoni rytų spinduliai atsimušė ir pas mus; nudžiugo-prašvito, pražibo vilties spindulys; pradėjo visi krutėti . . . Pervis pasirodė jautresni latviai: jau jie, matydami tik rūkstant Rytus, pradėjo ir namie kurstyt ugnele. — Per Kalėdas ir Naujus Metus, kaip tik pastoriai pradėjo melsties už carą, pasikėlė didžiausias klikimas bažnyčiose ir tapo tuoj išmėtytos proklamacijos. Teip buvo visose latvių bažnyčiose (4), kaip tai: Gertrudkirche, Paulkirche ir tt. Ir dar nusiuntė pas pastorius pranešimą, kad jeigu dar melsis už carą, tai bus užmušti; kai-kurie pastoriai išvažiavo iš Rygos. Žinoma, toks drąsus pasielgimas „Dievo namuose“, padarė didelį įspūdį ant visūmenės. Dėlėi tos priežasties buvo (5 kovo *Red.*) net susirinkę latviškųjų draugysčių delegatai susitarti, kaip reikia kariaut su tokiais drąsuoliais. Tarės, tarės, kalbėjos, kalbėjos, galvojo — ir nieko negalėjo išgalvoti¹⁾. Kaip

¹⁾ Rusų laikraštis „Pravo“ Nr. 12 praneša vienok, pasiremdams ant „Pribalt. Kraj“, jog delegatų tape nutarta išleisti tam tikrą knygutę latviška kalba, kurioj būtų išaiškintos klaidos ir pavojingumas slapčiųjų agitatorių platinamojo mokslo ir vienkart nurodyti „teisingi“ keliai visūmenės darbui. Tos knygutės narta esą išleisti tūkstantį egzempliorių ir veltui ją platinti tarp latvių, o ypačiai tarp latvių darbininkų. Parengimui šios brošūros, kuri trinti pasirodyti ne vėliaus 1 balandžio, tapo paskirta komisija, suside-

ant juoko, štai, kas vėl greit po to atsitiko. 28 sausio pardavinėjo ekspresai caro manifestą apie karę, o latviai ir tuo pasinaudojo: drauge su manifestu pardavinėjo ir proklamacijas; paklijuoja po manifestu proklamaciją ir, žiūrint į pirkėją, duoda arba vieną manifestą arba paklijuotąjį — du manifestu: savo ir caro. Bet drąsuolį sugavo, nors jam pasisekė parduoti nemaža.

Vienok, nežiūrint viso to, patrijotiški jausmai vis kyla smagyn: tankiai gali pasitikt ant gatvių gimnazistų krūvelę, su policistais priešakyje ir vėlukais, begiedant — „Bože, caria chrani“. Krūvelės esti nedidelės, matyt, ne visi eina; užtat gatvių vaikų tikros gaujos plaukia paskui.

Ant galų galo ir studentams prisipildė širdis „cariskų jausmų“, nebebuvo kur dėti — reikėjo išlieti. Buvo paskirta diena (6. II.) manifestacijai. Čia tai pasirodė didžiausias nesutikimas. Susirinko keletas šimtų politichnikon (dėlto keletas šimtų, o ne visi, nes buvo šventė ir lekcijų nebuvo, o apie manifestaciją tebuvo apgarsinta tik iš vakaro 5 valandoj). Daugumas buvo atėję braižytų, bet braižymo kambarius liepė direktorius uždaryt. Besirenkant ant koridorių pradėjo giedoti vieni „Bože . . .“, o kiti „Dubinušką“. Matydami, kad „Dubinuška“ daug didesnė, „Bože“ išbėgo ant gatvės, kur jau lankė muzikos orkestras ir korporantai su vėlukais, raperais ir kitais kvailystės ženklais, ir tenai pradėjo giedot „Bože“. Tada ir „Dubinuška“ išėjo pro duris. O žmonių buvo daugybė ant bulvaro. Išėjo visi dainuodami „Dubinušką“. O orkestras su korporantais ir kai-kuriais studentais pabėgo kiton politechnikos pusėn, o „Dubinuška“, pabaigusi keletą riebių punktų, nutilo; iš studentų būrio suriko „долой самодержавие!“ Šitie žodžiai įspūdį padarė ne tik ant studentų, bet ir ant žmonių minios, kuri neseniai tik buvo girdėjusi „Bože“. Ir traukdami „Dubinušką“ studentai nuėjo pas kitas politechnikos duris, kur jau buvo vėl pradėję giedot „Bože“, bet „Dubinuška“ ir čia perveikė: švilpimas, riksmas, „долой самодержавие“, taip kad ir iš čia turėjo prasišalint „Bože“ . . . Bet šį kartą labai padoriai pasielgė lenkiškos korporacijos: „Arkonija“ ir „Velecija“; jiedvi atsisakė prigulėt prie manifestantų ir uždengė savo korporacijas. Pertat užsitarnavo visų studentų simpatiją, — o latviškosios to nepadare . . . — r —

Ryga. (Apie lietuviškus vakarus.) Jau už keleto dienų nusiperki bilietą ir su nekantrybe lauki lietuviško vakaro. Jau aštunta baigias. Skubinau pasiruošęs eini paskirton

danti iš trijų ypatų: dviejų redaktorių: V. Olav ir Veinberg ir pradinių mokyklų inspektorius Treiland.

Red.

vieton. Priememė su blizgančiais veidrodžiais, visur šviečia, kaip saulės, elektriškos lempos. Klausais ir netiki savo ausims: — tarp tokių blizgėsių girdi lietuvišką kalbą. Prie kasos stovi didžiausia eilia žmonių, kaip paskutinį savaitę prieš Velykas prie klausyklos. Širdis plaka iš džiaugsmo. Įeini salėn; jau daugumas galinių vietų užimta, o pasieniai pilni stačių; galerėja prikimšta, tik pirmutinės vietos dar tuščios — aristokratija dar neatėjo. Klausais — kalba beveik visi lietuviškai, visokiomis tarmėmis: išgirsi ir nuo Kupiškio ir nuo Telsių ir nuo Joniško, tik retai kur-ne-kur nedrąsiai suniurzga kas lenkiškai-lietuviškai. Žmonės visi su linksmais veidais, jaučiasi smagiai: „še, ir mes turim savo vakarą“ — iš kiekvieno veido galima išskaityt. Apsdarai labai margi — ir niekas iš moterų neateina tautiškais rūbais. Buvo vieną vakarą („Pabaigtuvės“) choras pasirodęs su lietuviškais apdarais, bet daugiau jam nebeprasirodo. Matyt, kad mūsų mergaitėms geriaus patinka miestiški skarmalai. Besidairant salė jau priėjo kupina. Jau trečias varpelis. Lempos gęsta, atsidendia scena, salėje nutilsta — visi atgręžia atydą į sceną: „kokią čia parodys „komedija!““ Bet tylėjimas neilgam tveria: — salė pradeda ūžti, kalbėt, viens-kitam aiškint, o kitur ir juokai, taip kad prisieina tildyt . . . Žmonės visai nemoka dar elgties lošiant.

Dabar žvilgterėsime ir mes, drauge su žmonėmis, į sceną. Lošia kokią-nors „komedijėlę“, — paprastai išvertę iš lenkiškos kalbos, be jokios idėjos ir be jokio dvasios peno žmonėms. O kaip dar prideda ką nuo savęs artistai, tai jau ir visai išeina „balahan“, taip kad bežiūrint prisieina raudonuot. Ant scenos išeina girti: mat išmeta po burnelę drąsumui, o prie vienos dar antrą ir trečią — ir jau nebejaucia nei bailumo, nei gėdos. Girtas aiškiau parodo savo „artistišką talentą“! Estetika lietuviškai scenai kaip ir nežinoma. Kad pradeda rangėt, tai rodos, kad ir susivems („Amerika pirtyje“ — Bekampis), arba dainuot kupletus („Abejotina ypata), tai užsikišk ausis — tiesiai jauties kaip „balahane“. Ypačinga nuomonė išsidirbo pas Rygos lietuvių „artistus“ apie pridėliojimus nereikalingų sakinių, mostagavimus, kurių visai nėra komedijoj ir kurie neišpuola; „artistai“ iš savo pusės aiškina, būk tai esą juokingiau, o iš tikrųjų išeina biauuru. Žinoma, sunku reikalauti estetikos nuo tokių, kurie savo „talentus“ tegali parodyti tik išmetę po keletą burnelių. O pasergėjimų iš šalies nuo kitų nenori ir klausyt. Vienas, kitas galėtų ir gerai su-lošt, bet daugumas „artistų“ visai ne scenai gimę. O kitos geresnės trupos tuo tarpu neatsiranda . . .

Pereitais metais (1903) buvo atlošti ant scenos šie veikalėliai:

I. vakaras: 1. „Pabaigtuvės“, vertimas iš lenkiškos kalbos. „Pabaigtuvės“ yra tiek geros, kad parodo sodiečių gyvenimą. Lošė studentai.

II. vakaras: 1. „Dėdė atvažiavo“ ir 2. „Abejotina ypata“, — vertimai iš lenkiškos kalbos.

III. vakaras: 1. „Amerika pirtyje“

IV. vakaras: 1. „Šiaučius ir jo šeimininkas“, 2. „Ant keršto“, — vertimai iš lenkiškos kalbos.

Kaip matyt, repertuaras pereitais metais neatsižymėjo nei originališkumu, nei kokianors geresne pakraipa. Reikėtų Rygos lietuviams nors ateinaučiame laikui pasirūpinti geresnių dramatiškų veikalų. Yra juk gerų ir kitokių veikalėlių svetimos kalbose, tai kodėl jų neišversti ir neparodyti? Juk tokie „Dėdės“ ir „Abejotinos ypatos“ jokio dvasios peno mūsų žmonėms nesuteikia. Kokia nauda žmonėms iš to, kad jis pamato kokį ponaitį, kuris laidokavo ir apgandinėjo savo dėdę bevažinėdamas, arba ir tą jo dėdę, seną-pliką, bebai-giantį jau savo gyvenimo dienas, kuris, pamatęs nebaurų moterišką veidėlį, pradeda meilinties . . . Arba „Abejotina ypata“. Koks reikalas rodyt mūsų žmonėms, kaip koksai ponas, vaikydamas kitą poną nuo savo pačios, nusiplėšė savo frako skverną. Pirmiausia, dar mūsų žmonės nėra teip „išcivilizavę“, kad ten tankiai prisieitų vaikyt kaimynus nuo savo pačių, o antra, jeigu kam ir atsitiktų, tai jau frako uodegos nenusiplėš, nes nenešioja frakų, o milinis skvernas tai jau netruks. Tokios komedijos geriaus pritiktų „balahanams“, o ne lietuviškiems vakarams . . .

Bet yra ir gerų mūsų vakarų pasių — tai dainos.

Po teatro esti kiekvieną vakarą lietuviškojo choro dainavimai. Didesnė choro dalis susideda iš darbo žmonių: yra darbininkų, darbininkų ir tarnaičių, kurie, turėdami liuso laiko, vietoj atsilsėti, susirenka mokinties dainuot. Toks gražus lietuvių ir lietuvaiečių pasielgimas, vertas kuo-didžiausio pagyrimo. Veda chorą p. J. Visockis, kurs ir pats daugeliui dainų sutaisė gaidas. Kiek darbuojas lietuviškas choras, galima spręst iš dainų skaičiaus, kurios pernai buvo išdainuotos per keturis lietuviškus vakarus. Iš viso tapo išdainuotos 34 dainos. Ar šaip ar teip, nežiūrint į kairias menkas lietuviškų vakarų puses, lietuvių pašalpos draugystės vardas smagiai pakilo čia augštin svetimaučių akyse. —as.

Petrapolis. 1 vasario buvo jau pirmasis visuotinas lietuvių mažturčių susiselpiamosios draugystės sąnarių-įkurtojų susirinkimas. Draugystės įstatymai, kaip jau V-po Nr. 2 paminėta,

tapo vidaus dalykų ministerijos patvirtinti dar 30 lapkričio p. m. Pasirašiusių ant prašymo, paduoto ministerijai, buvo 64; ant susirinkimo atvyko 57; įstojo į draugystę 51, iš jų 7-os mergaitės. Visuotinojo susirinkimo ir paskui draugystės pirmsėdžiū tapo išrinktas įkurtojas-ūzmanytojas K. Š—s.

Draugystės tikslas yra, trumpai pasakius, rūpintis materijališku ir dorišku savo sąnarių sušėlpimu.

Tam tikslui įvykinti draugystė gali kelti 4 kartus metuose lietuviškus vakarus ar šaip pasilinksminimus; gali turėti savo knygyną; skaityti savo sąnariams lekcijas; įtaisyti savo ligonbučius, prieglaudos namus ir pigius gyvenimus.

Metinis sąnarių mokestis: vyrams — 6rub., o moterims 3 rub.; įstojamasis gi — į taupomąjį kapitalą — 2 rub. ir į palaidojimo kasą — 1 rub.

Svarbiausia tokių draugysčių augimo ir kilimo sąlyga yra santaika ir meilė, kuri per šį pirmąjį susirinkimą pasirodė teip netikėtai tarp susirinkusiųjų sąnarių, sakau: netikėtai, nes buvau da nematęs tokio susirinkimo be aštrių žodžių ir užgavimų; per šitą gi susirinkimą draugystės sąnariai rodėsi, lyg visi būtų buvę iš vieno sodžiaus, lyg jie pasizino iš mažų dienų, lyg kartu augo, kartu kentė nelaimės ir vargus ir kartu suprato savo padėjimą ir reikalingumą vienyties į kuopas ir būrelius, plėtoties, šviesties ir, padavus viens - kitam brolišką ranką, kariauti už geresnį būvį. Linksma buvo matyt šviesius ir pakaktintus visų susirinkusiųjų veidus, o da linksmaiau buvo atsiminus, jog čia susirinkę darbo žmonės.

Sveikinu jus, lietuvių mažturčiai, su laiminga pradžia ir iš širdies linkiu kuo-pasekmingiausio įgyvavimo ir kuo-gausingiausiu savo darbų vaisių, tik visada atsiminkit, jog — meilė, vienybė — tai mūsų galybė. Tu.

Mūsų Kronika.

Dėlei karės. Tapo mums prisiųstas lietuviškas hektografuotas atsisaukimas dėlei karės, išleistas Peterburge vasario mėnesyje. Atsisaukimas aiškina caro politiką, nurodo karės priežastis ir tikslą. Kalbėdamas apie t. v. „patrijotiškąsias“ manifestacijas, jis tarp kito ko sako: „Net lietuvių tarpe ant vakaro Antrosios Draugystės atsirado keletas vėply, kurie užsigėdo gimno. Avelės pačios ėmė po peiliu lįsti . . .“ Toliaus atsisaukimas kalba apie tas baisias karės pasekmes, kurias ji žmonėms atgabės iš caro valdžios malonės, o atsigrėždamas į lietuvius ir primindamas tuos persekiojimus ir prispaudimus, kuriuos jie nuo caro valdžios ypačiai kenčia, teip baigia: „Tai ko gi bliovė ir rankomis plojo nekurie lietuviavai ant vakaro Antrosios Draugystės, gimną užgirde? Ar jau tiek įdirėjo jų kailis, kad nebejaucia valdžios botago? Ar jų galva negeresnė už avino, jeigu negali valdžios šunybių

suprasti? Gal jie norėjo carui savo meilę parodyti, o potam už tą milestas apturėti? Nieko iš to nebus, nabagėliai! Šiandien dideli šunys carui rankas laišo ir tai duonos negauna, o jusų mažutelių niekas nė nepamatys. — Laikas, broliai, mums suprasti, kad caras ir jo valdžia — mūsų aršiausi priešai. Kol jiems bus gera, mums bus bloga. Todėl linkėkime japonams pasisekimo iš visos širdies. Kada jie aplaužys carui ragus, bus ir mums lengviau atsikratyti nuo valdžios jungo. Tuokart liuosej, mums prigulincioj Lietuvoje sutaisysime sau gražesnę ir laimingesnę gyvenimą. Todėl sušukime vietoj „ura“: *Teprasmenga caro valdžia! Tegyvuoja Lietuviška Demokratiška Respublika!* —

Paryžiaus parodos reikalai. Kaip žinoma, iš surinktų Amerikoje pinigų Paryžiaus parodos reikalams atliko 285 dol. Todėl tapo pakeltas ir neseniai paduotas aukantųjų balsavimui klausimas, kur dėti atlikusieji pinigai. Daugumu balsų, kaip praneša dabar (žr. „Vien. Liet.“ Nr. 9 š. m.) b. parodos rastiņinkas P. Mikolainis, visi atlikusieji nuo parodos pinigai tapo paskirti p. Daumantui, „kaipo menkas atlyginimas už jo trusą laikę parodą“.

Dokumentai apie caro valdžios darbus mūsų krašte. Prisiartinant laikui, kuomet bus atidengtas Vilniuje Kotrynos II paminklas, Vilniaus mokslo apygardos globėjis V. A. Popov, kaip rašo „Vil. Vėstn.“, buvęs pavadęs senovės aktų tyrinėjamajai komisijai pažymėti tą atsitikimą kokiū-nors tam tikru išleidimu. Komisija, peržiūrėjusi visus dokumentus, kurie tik yra centrališkamjame Vilniaus archyve ir viešamjame knygyne, nusprendusi atspauzdinti tuos iš jų, kurie rišasi su rusiškiosios administracijos darbais t. v. šiaurvakariņame krašte. — Šitojo rūpesčio pasekme, kaip rašo „Novosti“ (Nr. 17 š. m.), pasirodęs „Sbornik dokumentov, kasajusichsia administrativnago ustrojstva sėvėrozapadnago kraja pri Impėratricė Ekaterinė II s 1792 po 1796 god.“ Tas rinkinys susidedas iš dviejų dalių: pirmojoj esą patilpė Kotrynos II paliepiniai, antrojoj gi — administracijos parėdymai iš senovės aktų knygy, kurie paliečia Vilniaus, Minsko, Kauno ir Gardino gubernijas nuo prijungimo jų prie Rusijos ir ligi-pat Kotrynai II mirus. Šitasai dokumentų rinkinys paliečia daugelį paminėtųjų gubernijų vidurinių gyvenimo pusių. —

Lietuviškėji spektakliai. Iš Rygos p. N. rašo mums: 31 sausio senoj latvių teatro salėje buvo Rygos lietuvių pašalpos draugystės vakaras. Vakaro programos, kaip ir visuomet, buvo labai įvairūs ir pritraukė nemaža žmonių. Vietiniai mėlėtojai-artistai atlošė „Užburta knigaikštj“, komedija 3 veik., vertima iš vokiškos kalbos. Darbininkų ir darbininkų choras, p. Visockio vedamas, linksmino susirinkusiuosius dailiomis lietuviškomis dainomis. Vakaras pasibaigė šokiais, kurie tęsėsi iki 4 val. ryto. —

— Kuršo Subačiuje, kaip rašo mums p. Prašalaitis, 8 vasario buvo lietuviškas spektaklius. Tapo atlošta komedija „Amerika pirtyje“. Išpūdį spektaklius padaręs gera. —

— 14 vasario Tilžėje (Prūsų Lietuvoje) lietuvių dainininkų draugystės („Lietuviška giedojimo draugystė“) buvo parengta „žieminė šventė“. Buvo dainuotos dainos, o paskui atloštas dramatiškas vaizdelis iš trijų veikmių „Stebuklas“. Beto dar žaidė orkestras. —

Valdžios užmanyta mokslo draugystė. Dar pėnai-met Vilniaus mokslo apygardos globėjis Popov liepė iš Kauno gubernijos inspektorių ir mokytojų tarpo įsteigti draugystę, kurios tikslas turėtų būti rinkimas materijalo etnografiškai — dainų, pasakų, padavimų, burtų ir prietarų, — kad tie rinkimai padėtų charakterizuoti šitos gubernijos gyventojus. Ilgainiui tokie etnografiški tyrinėjamai busią įvesti ir visose Vilniaus mokslo apygardos gubernijose. —

Nauja jaunūmenės draugystė. Vasario 1 d. susitvėrė Paryžiuje „Draugystė Lietuviškos Akademikos Jaunuomenės „Lithuania“, kurios tikslas esąs, kaip ji pati trumpai mums praneša, rišti lietuvių studentus, pripažįstančius Lietuvos nepriklausybę. —

Aukos „Varpo“ ir „Ūkininko“ reikalams 1904 m.

P. M.	50 rub. = 108,00 mk.
Artojų Draugystė	21 00 mk.
S.	20 r.
Juodvarnis	20 r. = 40 rub. = 86,40 mk.
S. L.	0,91 mk.
Pabėgėlis	5 šil. = 5,00 mk.
A. G. 1 r. — Antanas nuo Pakuršės 3 r.	
50 k. — Farnacevtas 1 r. — J. Sv. 1 r. —	
N. N. 1 r. — Erškėtis 1 r. — Žilis 2 r.	
— Greitas 1 r. — Knyta 1 r. — Viena	
kuopelė 3 r. — ×× (Ūkininkai) 1 r. —	
Žirgas 50 k. — Dziek 1 r. — Zielona 20 k.	
— Raudona 20 k. — Pranys 25 k. — An-	
tanas 2 r. — × 1 r. — N. 1 r. — Zurie 35 k.	
— ponas K. 15 k. — S. 20 k. — ponia K.	
20 k. — K. 20 k. — G. S. 15 k. — U—s 1 r.	
— P. Griozdas 1 r. — J. Kibirktis 1 r.	
— Krantauskiutė 50 k. — Zėmaitis 50 k.	
— L. 25 k. — Kazinkas 1 r. — Mimika 50 k.	
— Basiu 1 r. — Jonas iš Pašilos 1 r. — Iš	
Jaltos 2 r. — Iš Bologio 1 r. — Z+Z ² +Z ³ +Z [∞] 1 r. — Lietuvis 1 r. — Žambris	
25 k. — Pabėgęs 50 k. — Kassa 5 r. — Turė-	
niškis 1 r. — * * * 3 r. 60 k. — 47 rub. = 101,52 mk.	
J. M.	50 r.
Kr.	10 r. = 60 rub. = 129 30 mk.
	452,13 mk.
Buvo (Žr. „Varpas“ Nr. 3)	482,02 mk.
	Iš viso 934,15 mk.

20. 4. 04.

M. Saunus.

Atsakymai.

„Kataliko“ Redakcijai. Gerbiamajai Redakcijai išpultų, rodosi, ir savo išleidimams prisuitinti . . .

Jurgiui Sermukšniui. Tamstos išnuokiamoji Partija vertesnė vis-tik, kad ir tokia, kokia yra, už Tamstos pamflėtą. — Raštėlis tetiktų tik „Tėv. Sargni“, bet mėš dedame jį savo archyvan.

Krankliui. Nors Nr. 2 ir atsakėme Tamstai, jog vertimas taps sunaudotas, bet paėmė jį rengti spaudai pastebėjome nemaža visai nesuprantamų mums vietų ir todėl, neturėdami originalo, priversti buvome palikti jį visai nebesunaudoje. Pagaliaus, ir žinia jau per daug pasenusi. Dedame archyvan.

Mokytojui. Ar Tamsta negalėtum parūpinti platesnių žinių apie pradines Suvalkų gub. mokyklas ir jų mokytojus? Jei reiktų klausimui, mėš galėtume, Tamstai atsiliepus, vėliaus juos paduoti. O jei Tamsta pats negalėtum to dėl ko-nors padaryti, tai gal paragintum ką-nors kitą tai atlikti? . . .

Ivanovi. 14 rub. gavome. „V-pa“ ir „Ūk-ka“ siunčiame. Elementoriai ir gramatikos išsiųstos, pinigų liko 4,20 mk. „Tėv. Sargo“ Nr. 6—12 išsiuntėme antrą-kart. Tuo-pat adresu siunčiame kelioms ypatoms, todėl lengvai gali susimainyti — ir mėš, dėlei suprantamų priežasčių, negalime atsakyti, jei kurs siuntinys Tamstos nepasiekia. Ar negalėtumėte kito adreso paduoti bent susirašyti?

Zėmaičiui. 10 rub. (= 21,60 mk.) gavome. „V-po“ prekė — 5 mk., „Ūk-ko“ — 3 mk., „Lietvos“ —

12 mk., „Vienybės Lietuvninkų“ — 12 mk., taigi iš viso 32 mk. Stoksta dar 10,40 mk., arba 4 r. 85 k. Tamstos nurodytu adresu siunčiame kelioms upatom. Jeigu kurs siuntinys nepasiekia Tamstos, mes, dėlei suprantamų priežasčių, negalime už tai atsakyti. Ar nebūtų galima paduoti kitą adresą bent susižinoti?

Agotai Kampiniutei. Iš prisiųstųjų 100 rub. atsiliko pas mus dar 1 rub.

Iš prisiųstų Redakcijai rankraščių siunčiame.

„Lietuvai“: *Berželio*: „Už ką mus giria ir už ką reikėtų papeikti“; *Zemaitės*: „Nė prieš dorą toks šėlimas“; *V. Piktojo*: „Caras užsienyje“; *Dagvyo*: „Prie mūsų taktikos“; *Onino*: „Ant mūsų jūros“ ir *Greiciiaus* koresp. iš Žagarės.

Prisiųsti R-jai nauji spaudiniai.

Basanavičius J. dr. Lietuviškos pasakos yvairios. Surinko ... Dalis II. Chicago, Ill. Turtu ir Spauda „Lietuvos“, 924, 33rd. St. 1904. (335 pusl.)

Basanavičius J. dr. Lenkai Lietuvoje. Iš rusiško išguldė V. Gintautas. Chicago, Ill. Turtu ir Spauda „Lietuvos“. 1903. (41 pusl.)

Draugaitis. Auštant. Apysaka T. T. Jež'o. Iš lenkiško sutrumpino ... Bitėnai 1903 m. Spauda M. Jankaus. (126 pusl.)

G...s. Kaip reikia pinti rėčkos, baldai ir kiti pinamieji daiktai. Su 37 paveikslėliais. Parašė ... Prekė 30 kap. Tilžė 1903 m. Spazdinta kaštais P. Nėrio, spaustuvėje Otto v. Mauderodės. (50 pusl.)

Klotovoski's Ignaciūšas kn. Ką padaro girtuoklystė ir Litanija ant išprašymo blaivystės. Lenkiškai parašė ... Tilžė. Spazdinta pas J. Schoenkę. 1904. (16 pusl.)

Лаутенбахъ Я. Краткій обзоръ исторіи литовской литературы. Изъ Сборника Учено-Литературнаго Общ; при Импер. Юрьевскомъ Ун. Т. VII. Печ. въ тип. К. Матисена въ Юрьевѣ. (12 pusl.)

P. M. Naujas Kalendorius 1904 metams. Metas 2-ras. Sutaishė ... Tilžėje 1903. (156 pusl.)

Vilties Kalendorius 1904 metams, turintiems 366 dienas. Shenandoah, Pa. „Darbininkų Vilties“ Spaustuvėje 1903. (77 pusl.)

Вольтеръ Э. А. ПУШКИНЪ въ ЛИТОВСКОМЪ переводѣ. Съ краткими примѣчаніями и предисловіемъ ... Санктпетербургъ. Типографія Императорской Академіи Наукъ. 1904. (48 pusl.)

Riedel J. dr. kun. Mokslas tikėjimo ir doros. Paveizduose. Sulasytas isz yvairių autorių ... Lietuviszkon kalbon vertė A. Kalnietis. 1904 m. Spaustuvėje „Zvaigždės“ 223 Roebling St. Brooklyn, N. Y. (214 pusl.)

S.... Pragaro gelmės. Parašė ... Prekė 15 kap. Tilžė 1904. Adresas: M. Saunus, Tilsit (Ostpr.), Fabrikstrasse 27. (38 pusl.)

TURINYS.

Karė p. J. Vrp. FELJETONAS. Mokytojo atsiliepiamas. II, p. *Mokytojas*. Šeimynos padėjimai p... Pasergėjimai p. — a. Sumaskolinimo įrankis p. A—s. LITERATUROŠ SKYRIUS. Skaitytojas p. *Gorkij*, v. V. P. (pradžia). SPAUDOS PERŽVALGA. Svetimi laikraščiai. KORESPONDENCIJOS. Iš Petrapilio p. Jv. Iš Vilniaus p. P-tis. Ryga p. -r-, -as. Petrapilis p. Tu. Mūsų Kronika. — Aukos „V-po“ ir „U-ko“ reikalams. Atsakymai. Apgarsinimai.

APGARSINIMAI.

Naudingos ir smagios pasiskaityti knygelės.

1. Naudingi skaitymai iš prigimties mokslo su daugeliu paveikslėlių 30 kap.
2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais) 20 „
3. Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveiksl.) 20 „
4. Pirmutinė pašalpa umai susirgus: teipogi gėralai alkoholiniai ir taboka 15 „
5. Kapai didžiųjų kunigaikščių ir karalių Vilniuje 15 „
6. Garo mašinos ir gelžkeliai (su paveiksl.) 10 „
7. Pamokinimas, kaip nuo pagedimo apsaugoti žmones, pagedusių šunų aprietus 6 „
8. Džiava ir kaip nuo jos apsaugoti 6 „
9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos 10 „
10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo anų atsigtinti 10 „
11. Tris pamokslai apie gaspadorystę dėl gaspadorių sodiečių (antra laida) 15 „
12. Bulvių vaisinimas 15 „
13. Žaibas ir griaustinis (su 21 paveikslėliu) 20 „
14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spandos išsimokė (su 10 paveikslėliu) 20 „
15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip annos pažinti 15 „
16. Epiktėto aforizmai su pridėjimu keleto skyrių iš jo „Pruntavimų“ 15 „
17. Trumpa geometrija 50 „

18. Ukiškos draugystės įvairuose kraštuose 10 „
19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių 6 „
20. Kaip apsireiškia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais) 15 „
21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.) 15 „
22. Avių auginimas (su 8 paveiksl.) 10 „
23. Vienas iš mūsų tur apsviesti 10 „
24. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.) 20 „
25. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šosiejinių ir paprastų kelių (su 40 paveiksl.) 25 „
26. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.) 10 „
27. Gyvenimo džiaugsmi. Pagal Lebboką P.N. sutaisyta 30 „
28. Ką ir kaip nekurie amatininkai dirba 20 „
29. Trumpa visuotina istorija. I. dalis. Senovės istorija 20 „
30. Savišelpystė 30 „
31. Sofoklis. Antigoną (tragedija). Vertė J. Š. 20 „
32. Pirmą pagelba nelaiminguose atsitikimuose 40 „
33. Kas ir kiek žemės gali pirktis Lietuvoj 10 „
34. Miškų laukų, sodų, daržų eibės ir baumės už jas 10 „
35. Džiava ir kova su ja 30 „
36. Dykavičių apmedžiavimas 30 „
37. Paprasti išdarbiai iš šakų 25 „
38. Kaip reikia pinti rėčkos, baldai ir t. t. 30 „

Adresas: **M. Saunus, Tilsit**, (Ostpreussen) Fabrikstrasse Nr. 27.

Redakcijos ir Administracijos adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen, Fabrikstrasse 27.

Atsakomasis Redaktorius: J. Lapinas. — Spazdinta pas Otto v. Mauderodę, Tilžėje.